

หมวดที่ 7

คำคู่ความและเอกสารในคดี การตรวจรับ การยื่นและการส่งคำคู่ความและเอกสารอย่างอื่น

เค้าโครงเรื่อง

1. คำคู่ความและเอกสารในคดี
2. การตรวจรับคำคู่ความ การยื่นและส่งคำคู่ความและเอกสารอย่างอื่น
3. การยื่นและส่งคำคู่ความและเอกสารอย่างอื่น

สาระสำคัญ

1. ความหมายของคำคู่ความ
2. เอกสารในคดีมีอะไรบ้าง
3. คำคู่ความและเอกสารในคดีต้องปรากฏข้อความแน่ชัดกับตัวบุคคลและมีรายการ
4. คำคู่ความและเอกสารในคดีต้องทำเป็นภาษาไทย
5. การตรวจรับคำคู่ความ
6. การยื่นและส่งคำคู่ความและเอกสารอย่างอื่น
7. การส่งคำคู่ความและเอกสารอย่างอื่นได้ให้แก่เจ้าหนี้ซึ่งอยู่ต่างประเทศ

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

เมื่อนักศึกษาได้ศึกษาหมวดที่ 7 นี้แล้วทำให้นักศึกษา

- (1)ทราบว่าคำคู่ความหมายความว่าอะไรและอย่างไรเป็นเอกสารในคดี
- (2)ทราบถึงอำนาจในการตรวจรับคำคู่ความ
- (3)ทราบถึงการยื่นคำคู่ความและเอกสารอย่างอื่นว่าจะยื่นต่อศาลในเวลาใด
- (4)ทราบถึงการส่งคำคู่ความและเอกสารอย่างอื่นว่าใครมีหน้าที่ส่งและนาส่ง
- (5)ทราบว่าคำคู่ความและเอกสารอย่างอื่นนั้นจะต้องส่งแก่ใคร ที่ได และเวลาใด
- (6)ทราบว่าการวางแผนหมายและการส่งโดยวิธีอื่นนั้นเป็นอย่างไร
- (7)ทราบถึงวิธีส่งคำคู่ความและเอกสารอย่างอื่นได้ให้แก่เจ้าหนี้ซึ่งอยู่ต่างประเทศว่าจะดำเนินการอย่างไร

หมวดที่ 7

คำคู่ความและเอกสารในคดี การตรวจรับคำคู่ความ การยื่นและการส่งคำคู่ความ

บทที่ 1

คำคู่ความและเอกสารในคดี

ในการเสนอข้อหาต่อศาล หรือดำเนินกระบวนการพิจารณาได้ ๆ ในศาลงั้นจะต้องทำเป็นคำฟ้อง หรือคำให้การ นอกเหนือไปจากการดำเนินคดีของคู่ความ คู่ความทั้งสองฝ่ายจะต้องทำเป็นคำขอ คำร้อง หรือคำแฉลงต่อศาล เพื่อให้การดำเนินคดีดำเนินไปตามวัตถุประสงค์แห่งตนในบางกรณีบุคคลภายนอกซึ่งมิได้เป็นคู่ความ แต่มีความเกี่ยวข้องกับคดีอาจยื่นคำขอเป็นคำร้อง หรือคำแฉลงมาเพื่อศาลมีผลเพื่อเข้ามาในคดีในการทำคำฟ้อง คำให้การ คำร้อง คำขอ หรือคำแฉลง เหล่านี้จะเห็นว่าเป็นเอกสารที่เป็นคำคู่ความก็มี ที่มิใช่เป็นคำคู่ความก็มี ซึ่งเรียกว่าเอกสารในคดี เกี่ยวกับคำคู่ความและเอกสารในคดีมีหัวข้อที่ควรพิจารณา ดังนี้

1. ความหมายของคำคู่ความ
2. เอกสารในคดี
3. คำคู่ความและเอกสารในคดีต้องปรากฏข้อความแนชัดและมีรายการ
4. คำคู่ความและเอกสารในคดีต้องทำเป็นภาษาไทย

1. ความหมายของคำคู่ความ.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1(5) บัญญัติว่า “คำคู่ความ” หมายความว่า บรรดาคำฟ้อง คำให้การ หรือคำร้องทั้งหลายที่ยื่นต่อศาลเพื่อตั้งประเด็นระหว่างคู่ความ ตามบทบัญญัติดังกล่าวกรณีที่จะถือว่าเป็นคำคู่ความต้องปรากฏว่า คำฟ้อง คำให้การ หรือคำร้องทั้งหลายเหล่านั้นที่ยื่นต่อศาล เพื่อตั้งประเด็นระหว่างคู่ความด้วย คำว่า “ตั้งประเด็นระหว่างคู่ความ” หมายถึงประเด็นแห่งคดีหรือประเด็นข้อ

พิพากษาได้นั้น มีคำร้องบางประเภทที่ตั้งประเด็นเหมือนกัน แต่ไม่ใช่ประเด็นแห่งคดีหรือประเด็นข้อพิพากษาซึ่งมิใช่คำคู่ความ

2. เอกสารในคดี

ที่ได้กล่าวมาแล้วว่าบรรดาคำฟ้อง คำให้การ หรือคำร้องทั้งหลายที่ยื่นต่อศาลเพื่อตั้งประเด็นระหว่างคู่ความนั้นเป็นคำคู่ความ ฉะนั้น เอกสารอื่นใดนอกจากคำคู่ความแล้ว เรียกว่าเอกสารในคดี

3. คำคู่ความและเอกสารในคดีต้องปรากฏข้อความแน่ชัด

ถึงตัวบุคคลและมีรายการ

เพื่อให้คำคู่ความและเอกสารในคดีซึ่งจะใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีเป็นไปโดยเรียบร้อยและแบบแผนเดียวกัน คำคู่ความและเอกสารในคดีต้องทำขึ้นให้ปรากฏข้อความแน่ชัดถึงตัวบุคคลและมีรายการดังระบุไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 67

4. คำคู่ความและเอกสารในคดีต้องทำเป็นภาษาไทย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 46 บัญญัติว่า “บรรดากระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการพิจารณาและการซื้อขายด้วยสินค้าตั้งแต่ห้ามห้ามเป็นผู้ดำเนินให้ทำเป็นภาษาไทย

บรรดาคำคู่ความและเอกสารหรือแผ่นกระดาษไม่ว่าอย่างใด ๆ ที่คู่ความหรือศาลหรือเจ้าพนักงานศาลได้ทำขึ้นซึ่งประกอบเป็นสำนวนของคดีนั้น ให้เขียนเป็นหนังสือไทย และเขียนด้วยหมึก หรือพิมพ์ดีดหรือตีพิมพ์ ถ้ามีผิดตกที่ได้ห้ามมิให้ขูดลบออก แต่ให้ขีดฆ่าแล้วเขียนลงใหม่ และผู้เขียนต้องลงชื่อไว้ที่ริมกระดาษ ถ้ามีข้อความตกเติม ให้ผู้ตัดเติมลงลายมือชื่อ หรือลงชื่อย่อไว้เป็นสำคัญ

ถ้าต้นฉบับเอกสารหรือแผ่นกระดาษไม่ว่าอย่างใด ๆ ที่ส่งต่อศาลได้ทำขึ้นเป็นภาษาต่างประเทศ ให้ศาลสั่งคู่ความฝ่ายที่ส่งให้นำคำแปลทั้งฉบับหรือเฉพาะแต่ส่วนสำคัญ โดยมีคำรับรองมาயืนพื่อแนบไว้กับต้นฉบับ

ถ้าคุณความฝ่ายใดหรือบุคคลใดที่มาศาลไม่เข้าใจภาษาไทย หรือเป็นใบ้ หรือหูหนวก และอ่านเขียนหนังสือไม่ได้ ให้คุณความฝ่ายที่เกี่ยวข้องจัดหาส่าม"

จากบทบัญญัติ มาตรา 46 จะเห็นว่าคำคุณความและเอกสารในคดีต้องเขียนเป็นภาษาไทย และต้องเขียนด้วยหมึก ดีดพิมพ์ หรือตีพิมพ์ จะเขียนด้วยดินสอไม่ได้ เพราะดินสออาจลบกันได้โดยง่าย ถ้ามีผิดตกที่ได้ห้ามมิให้ขุดลบออก แต่ให้ขัดฆ่าเสียแล้วเขียนลงใหม่ และที่ขัดฆ่าให้ลงชื่อไว้ที่ริมกระดาษ ถ้ามีข้อความตกเติมให้ผู้ตัดกเติมลงลายมือชื่อ หรือลงชื่อย่อไว้เป็นสำคัญ

คำคุณความและเอกสารในคดีทำขึ้นเป็นภาษาต่างประเทศ ให้ฝ่ายที่ยื่นจัดแปลเป็นภาษาไทย โดยมีคำรับรองมายืนเพื่อแนบไว้กับต้นฉบับ

ถ้าหากบุคคลที่มาศาลเป็นคนต่างประเทศ ไม่เข้าใจภาษาไทย ให้คุณความฝ่ายที่เกี่ยวข้องจัดหาส่าม

บทที่ 2

**การตรวจรับคำคู่ความ การยื่นและส่งคำคู่ความ
และเอกสารอย่างอื่น**

ส่วนที่ 1

การตรวจรับคำคู่ความ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 18 บัญญัติว่า “ให้ศาลมีอำนาจที่จะตรวจค่าคู่ความที่พนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลได้รับไว้เพื่อยื่นต่อศาล หรือส่งให้แก่คู่ความ หรือบุคคลใด ๆ

ถ้าศาลเห็นว่าคำคู่ความที่ยื่นไว้ดังกล่าวแล้วนั้น อ่านไม่ออกหรืออ่านไม่เข้าใจ หรือเขียนฟุ่มเฟือยเกินไป หรือไม่มีรายการ ไม่มีลายมือชื่อ ไม่แนบเอกสารต่าง ๆ ตามที่กฎหมายต้องการ หรือมิได้ชำระหรือวางค่าธรรมเนียมศาลโดยถูกต้องครบถ้วน ศาลจะมีคำสั่งให้คืนคำคู่ความนั้นไปทำมาใหม่ หรือแก้ไขเพิ่มเติม หรือชำระหรือวางค่าธรรมเนียมศาลให้ถูกต้องครบถ้วนภายในระยะเวลาและกำหนดเดือนไข่เดือนเดียว ตลอดจนเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมศาลตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ ถ้ามิได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลในระยะเวลาหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ก็ให้มีคำสั่งไม่รับคำคู่ความนั้น

ถ้าศาลเห็นว่าคำคู่ความที่ได้นำมายื่นดังกล่าวข้างต้น มิได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายที่บังคับไว้ นอกจากที่กล่าวมาในวรรคก่อนและโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเห็นว่า สิทธิของคู่ความหรือบุคคลซึ่งยื่นคำคู่ความนั้นได้ถูกจำกัดห้ามโดยบัญญัติแห่งกฎหมายเรื่องเขตอำนาจศาล ก็ให้ศาลมีคำสั่งไม่รับ หรือคืนคำคู่ความนั้นไปเพื่อยื่นต่อศาลที่มีเขตอำนาจ

ถ้าไม่มีขัดข้องดังกล่าวแล้ว ก็ให้ศาลจดแจ้งแสดงการรับคำคู่ความนั้นไว้บนคำคู่ความนั้นเองหรือในที่อื่น

คำสั่งของศาลที่ไม่รับหรือให้คืนคำคู่ความตามมาตรานี้ ให้อุทธรณ์และฎีกาได้ตามที่บัญญัติไว้มาตรา 227, 228 และ 247

จากบทบัญญัติมาตรา 18 นี้แยกพิจารณาได้ 3 ประการคือ

1. อำนาจศาลในการตรวจค่าคุ้มครอง
2. คำสั่งศาลในการตรวจค่าคุ้มครอง
3. การอุทธรณ์หรือฎีกาคำสั่งในการตรวจค่าคุ้มครอง

1. อำนาจศาลในการตรวจค่าคุ้มครอง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 18 วรรคแรก บัญญัติว่า “ให้ศาล มีอำนาจที่จะตรวจค่าคุ้มครองที่พนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลได้รับไว้เพื่อยืนต่อศาล หรือส่งให้แก่คุ้มครอง หรือบุคคลใด ๆ” หมายความว่า เมื่อเจ้าพนักงานศาลได้รับค่าคุ้มครองแล้ว จะต้องตรวจเชียชันหนึ่งก่อนว่าค่าคุ้มครองนั้นขาดตกบกพร่องประการใดหรือไม่ ถ้าเห็นว่า เรียบร้อยดีแล้ว จึงนำเสนอต่อศาล เพื่อศาลมจะได้ตรวจค่าคุ้มครองนั้นและมีคำสั่งต่อไปตามกระบวนการความอำนาจศาลที่จะตรวจค่าคุ้มครองตามมาตรา 18 นี้ พoSruปได้ดังนี้

1) อำนาจศาลที่จะตรวจตามมาตรา 18 จะต้องเป็นค่าคุ้มครองเท่านั้น ถ้าเอกสารที่ศาลตรวจไม่ใช่ค่าคุ้มครอง หากศาลตรวจแล้วมีคำสั่งไม่รับก็เป็น เพราะใช้ดุลพินิจพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่ควรอนุญาต มิใช่ เพราะเหตุว่าบกพร่องตามมาตรา 18 เช่นจำเลยยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอื่นค่าให้การ ศาลมีอำนาจจะสั่งอนุญาตหรือไม่ก็เป็นไปตามมาตรา 23 โดยตรง มิใช่กรณีตามมาตรา 18 เพราะคำร้องขอขยายระยะเวลาอื่นค่าให้การ มิใช่ค่าคุ้มครอง

2) อำนาจศาลที่จะตรวจค่าคุ้มครองตามมาตรา 18 นี้ เป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะ จะนั้น แม้พนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลจะได้รับไว้แล้วและตรวจเชียชันหนึ่งก่อน ก็หากใช้เป็นการรับโดยเด็ดขาดไม่ เพราะจะต้องยื่นต่อศาลเพื่อพิจารณาสั่งต่อไปตามกระบวนการความ

3) อำนาจศาลที่ตรวจตามมาตรา 18 นี้ เป็นอำนาจของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา แม้ว่าศาลล่างจะได้มีคำสั่งรับแล้ว ศาลสูงจะสั่งไม่รับหรือคืนให้ไปแก้ไขตามมาตรา 18 อีก็ได้ ถ้าเป็นค่าคุ้มครองที่ยื่นต่อศาลเพื่อมีคำสั่งอีกต่อไป

4) ในกรณีเป็นการตรวจค่าพ้องแย้งซึ่งรวมไปกับค่าให้การ หากศาลเห็นว่าควรรับเฉพาะค่าให้การ ศาลจะสั่งว่า “รับเป็นค่าให้การ” ส่วนค่าพ้องแย้งศาลจะสั่งต่อไปตามสมควร เช่น ให้แก่หรือไม่รับ แต่ถ้าศาลเห็นว่าไม่ควรรับค่าให้การแล้ว ศาลต้องสั่งไม่รับ เลยไปถึงค่าพ้องแย้งด้วย เพราะจะพ้องแย้งเข้ามาโดยลำพังที่ไม่มีค่าให้การใด ๆ นั้นไม่ได้

5) ยานพาณิชย์ในการตรวจค่าคุณภาพ และมีคำสั่งอย่างใดนักจะต้องพิจารณาดังนี้

ก. ค่าคุณภาพอ่านไม่ออก หมายความว่าค่าคุณภาพนั้นเขียนหัวดอ่านยากจนไม่อาจเข้าใจได้ว่าเขียนอะไร แต่ไม่หมายความถึงอ่านออกแต่ค่าไม่ออก และไม่หมายถึงอ่านไม่ออก เพราะเป็นภาษาต่างประเทศเนื่องจากค่าคุณภาพต้องเขียนเป็นภาษาไทยอยู่แล้ว

ข. ค่าคุณภาพอ่านไม่เข้าใจ หมายความว่าค่าคุณภาพนั้นสามารถอ่านข้อความในค่าคุณภาพได้ แต่ไม่อาจทราบความประسังค์ของถ้อยคำ หรือค่าคุณภาพนั้นทั้งหมด หรือบางส่วนได้

ค. ค่าคุณภาพเขียนฟุ่มเฟือยเกินไป หมายความว่าค่าคุณภาพนั้นใช้ถ้อยคำฟุ่มเฟือยเกินไป แม้ไม่เป็นสาระแก่คิดก็ยังเขียนบรรยายมาในค่าคุณภาพ

ง. ค่าคุณภาพไม่มีรายการ หมายความว่า ค่าคุณภาพนั้นมิได้บรรยายข้อเท็จจริงให้ชัดเจนพอ

จ. ค่าคุณภาพไม่มีลายมือชื่อ หมายความว่า ค่าคุณภาพนั้นจะต้องลงลายมือชื่อตามกฎหมาย กรณีคำฟ้องก็ต้องลงลายมือชื่อโจทก์และผู้เรียกคำฟ้อง ซึ่งหมายความที่ได้รับอนุญาตเท่านั้นถึงจะมีสิทธิเรียกคำฟ้องได้

ฉ. "ไม่แนบเอกสารต่าง ๆ ตามที่กฎหมายต้องการ ตามธรรมด้าเอกสารต่าง ๆ ที่คุณภาพอ้างอิงเป็นพยานหลักฐานนั้นไม่จำเป็นต้องแนบมาพร้อมกับคำฟ้องหรือคำให้การ แต่อาจส่งเป็นพยานต่อศาลในวันสืบพยานได้ตามมาตรา 122 วรรคแรก เว้นแต่เอกสารนั้นกฎหมายจะบังคับว่าต้องแนบมาพร้อมกับคำฟ้องหรือคำให้การ เช่น ในแต่งทนายความ มาตรา 61 เป็นต้น ส่วนสัญญาที่ทำเป็นหนังสือ หรือหลักฐานเป็นหนังสือนั้น ไม่ใช่เอกสารที่กฎหมายบังคับให้แนบมาพร้อมกับคำฟ้องหรือคำให้การ แต่เป็นเรื่องที่ว่า หากไม่ทำเป็นหนังสืออาจเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา 152 หรือถ้าหากไม่มีหลักฐาน เป็นหนังสือก็ฟ้องร้องบังคับคดีกันไม่ได้เท่านั้น เช่น สัญญาขายฝาก แม้ว่ามาฟ้องโจทก์จะไม่แนบสัญญาขายฝากมาพร้อมกับคำฟ้องก็ต้องถือว่าเป็นฟ้องที่สมบูรณ์ เพราะสัญญาขายฝากมิใช่เอกสารที่กฎหมายบังคับว่าต้องแนบมาพร้อมกับคำฟ้องหรือคำให้การ (คำพิพากษากฎีกาที่ 944/2515)

ช. มิได้ชำระหรือวางแผนค่าธรรมเนียมศาลโดยถูกต้องครบถ้วน บรรดาค่าคุ่คร้ำมทั้งหลายที่จะต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล หากปรากฏว่าค่าความมิได้ชำระค่าธรรมเนียมศาลหรือวางแผนค่าธรรมเนียมศาลโดยถูกต้องครบถ้วนภายในระยะเวลา ศาลจะมีคำสั่งไม่รับค่าคุ่คร้ำมนั้น

เมื่อศาลได้ตรวจค่าคุ่คร้ำมที่ยื่นต่อศาลแล้วปรากฏจากการพิจารณาของศาลว่าค่าคุ่คร้ำมนั้นเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งในข้อ ก. ถึง ช. และศาลจะมีคำสั่งต่อไปตามกระบวนการ

2. คำสั่งศาลในการตรวจค่าคุ่คร้ำม

เมื่อศาลได้ตรวจค่าคุ่คร้ำมที่พนักงานเจ้าหน้าที่ศาลนำเขียนต่อศาลแล้ว ศาลจะมีคำสั่งต่อไป ซึ่งอำนวยศาลในการออกคำสั่งตามมาตรา 18 นี้ มี 3 ประการคือ

ก. สั่งรับ

ข. สั่งไม่รับ

ค. สั่งให้คืนให้ไปทำมาใหม่ให้ถูกต้อง

กรณีค่าคุ่คร้ำมนั้นถูกต้องสมบูรณ์แล้วศาลต้องมีคำสั่งรับค่าคุ่คร้ำมนั้นเสมอ โดยจะแจ้งแสดงการรับค่าคุ่คร้ำมนั้นไว้บนค่าคุ่คร้ำมนั้นเองหรือในที่อื่น

กรณีศาลได้ตรวจค่าคุ่คร้ำมนั้นแล้วปรากฏว่า อ่านไม่ออก อ่านไม่เข้าใจ หรือเขียนฟุ่มเฟือยเกินไป หรือไม่มีรายการ ไม่มีลายมือชื่อ ไม่แนบเอกสารต่าง ๆ ตามที่กฎหมายต้องการหรือมิได้ชำระ หรือวางแผนค่าธรรมเนียมศาลโดยถูกต้องครบถ้วนแล้ว ศาลจะมีคำสั่งคืนค่าคุ่คร้ำมให้ไปทำมาใหม่ให้ถูกต้อง ถ้าค่าความมิได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลในระยะเวลาหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ศาลจะมีคำสั่งไม่รับค่าคุ่คร้ำมนั้น

ในกรณียื่นคำฟ้องผิดศาล กล่าวคือ ได้เสนอคำฟ้องยังศาลที่มิได้มีเขตอำนาจศาลจะมีคำสั่งไม่รับหรือคืนให้ไปยื่นคำฟ้องยังศาลที่มีเขตอำนาจ

ข้อสังเกต สำหรับเรื่องคำฟ้องโดยเฉพาะนั้น มาตรา 172 วรรคท้าย บัญญัติว่า “ให้ศาลตรวจค่าฟ้องนั้นแล้วสั่งให้รับไว้ หรือให้ยกเสีย หรือให้คืนไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 18” ตามบทบัญญัติในมาตรา 172 วรรคท้ายนี้มีค่าว่า “ให้ยกเสีย” ส่วนในมาตรา 18 ไม่ได้บัญญัติค่าว่า “ให้ยกเสีย” ไว้ อย่างไรก็ตาม ค่าว่า “ให้ยกเสีย” ในมาตรา 172 วรรคท้าย กับค่าว่า “มีคำสั่งไม่รับ” ในมาตรา 18 กฎหมายประสงค์ให้มีผลอย่างเดียวกัน

เพราะค่าว่า “ให้ยกเสีย” ตามมาตรา 172 ต้องมียังไม่ได้มีการวินิจฉัยชัดประเด็นแห่งคดี ทั้งนี้ ยังมีคำพิพากษาฎีกាដ้วยที่ 396/2506 วินิจฉัยว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172 วรรคสาม และมาตรา 18 วรรคสอง, สาม และห้า จะเห็นระบบดังนี้คือในขั้นตรวจค่าฟ้อง หรือค่าคุ่ครามนั้นศาลอาจกระทำได้เพียง 3 ประการคือ สั่งรับสั่งไม่รับ และสั่งคืนไป เท่านั้น เมื่อมีค่าสั่งไม่รับฟ้องไว้พิจารณาแล้วจะพิพากษายกฟ้องไม่ได้

3. การอุทธรณ์และฎีกากำสั่งศาลในการตรวจค่าคุ่คราม

เมื่อศาลมีคำสั่งไม่รับฟ้องไว้พิจารณาแล้ว และได้มีค่าสั่งไม่รับ หรือให้คืนค่าคุ่ครามตามมาตรา 18 นี้ คู่ความมีสิทธิอุทธรณ์และฎีกากำสั่งไม่รับตามมาตรา 227, 228 และ 247

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกามาตรา 18

คำพิพากษาฎีกាដ้วยที่ 724/2490 ศาลสั่งฟ้องว่าจำเลยมิใช่นิติบุคคลฟ้องของโจทก์จึงไม่เป็นฟ้องที่จะรับไว้พิจารณาให้ยกเสีย ดังนี้ มีผลเป็นคำสั่งไม่รับค่าคุ่คราม ตาม ป.ว. แพ่ง มาตรา 18 การอุทธรณ์ หรือฎีกາ ต้องเสียค่าขึ้นศาล 20 บาท ไม่ใช้ตามจำนวนทุนทรัพย์ที่ฟ้อง

คำพิพากษาฎีกាដ้วยที่ 71/2491 ฟ้องอุทธรณ์ของโจทก์กล่าวเสียดสีคำพิพากษา ศาลสั่งให้แก้ก็ยังกล่าวข้อความเช่นนั้นอีก ศาลสั่งให้แก้อีกก็ไม่ยอมแก้ ดังนี้ ศาลมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์นั้นได้

คำพิพากษาฎีกាដ้วยที่ 1646/2492 คู่ความฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องขอให้ศาลอุทธรณ์สั่งจำหน่ายฟ้องอุทธรณ์ โดยอ้างว่าทนายขาดต่ออายุใบอนุญาต ไม่มีอำนาจเรียกฟ้องอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์สั่งยกคำร้อง ดังนี้ เป็นเรื่องศาลมีคำสั่งรับค่าคุ่คราม ป.ว. แพ่ง มาตรา 18

คำพิพากษาฎีกាដ้วยที่ 713/2498 อุทธรณ์ของจำเลยลงชื่อทนายจำเลย หากศาลอุทธรณ์เห็นว่าทนายไม่ได้รับมอบอำนาจให้อุทธรณ์ ก็ต้องให้แก้ไขก่อน ตาม ป.ว. แพ่ง มาตรา 18 จะพิพากษายกฟ้องอุทธรณ์ไม่ชอบ ศาลมีคำให้คืนอุทธรณ์ไปให้จำเลยลงชื่อแล้วพิพากษาใหม่

คำพิพากษาฎีกាដ้วยที่ 495/2503 (ที่ประชุมใหญ่) การที่ศาลมีคำสั่งฟ้องอุทธรณ์ให้ผู้อุทธรณ์ทำฟ้องอุทธรณ์มายื่นใหม่นั้นเป็นการสั่งตาม ป.ว. แพ่ง มาตรา 18 ศาลมีคำ

จะกำหนดระยะเวลาให้ ศาลไม่ได้กำหนดระยะเวลาไว้ก็พึงเข้าใจว่าภายในระยะเวลาอันสมควร

คำพิพากษาฎีกที่ 396/2506 ตามบทบัญญัติ ป.ว.พง มาตรา 172 วรรคสาม และมาตรา 18 วรรคสอง และวรรคห้า จะเห็นระบบการดังนี้ คือในชั้นตรวจค้ำฟ้องหรือค่าคุ้มความนั้น ศาลอาจกระทำได้เพียง 3 ประการ คือ สั่งรับ สั่งไม่รับ และสั่งคืนไป เท่านั้น เมื่อสั่งไม่รับพ้องพิจารณาแล้วก็จะพิพากษายกฟ้องไม่ได้

คำว่า “ให้ยกเสีย” ในมาตรา 172 กับคำว่า “มีคำสั่งไม่รับ” ในมาตรา 18 กฎหมายประسังค์ให้มีผลอย่างเดียวกัน เพราะคำว่า “ให้ยกเสีย” ตามมาตรา 172 จะถือว่าเป็นการวินิจฉัยชัดประเด็นแห่งคดีตามมาตรา 131 ไม่ได้

ในคดีก่อน ศาลมีชั้นต้นโดยผู้พิพากษานายเดียวสั่งในคำฟ้องว่าไม่มีมูลหนึ่งที่โจทก์จะพ้องจำเลยในคดีนั้นได้ ไม่รับพ้องไว้พิจารณาให้ยกฟ้องโจทก์ คำสั่งนี้เป็นคำสั่งเสมือนว่าให้ยกเสียตามมาตรา 172 ซึ่งมีผลเช่นเดียวกับคำสั่งไม่รับค่าคุ้มความตามความในมาตรา 18 เพราะไม่ได้มีการวินิจฉัยชัดประเด็นแห่งคดีตามมาตรา 131 เลยเมื่อโจทก์มาฟ้องจำเลยเป็นคดีใหม่ในเรื่องเดียวกันอีกจึงไม่เป็นการฟ้องซ้ำ

คำพิพากษาฎีกที่ 1609/2506 ศาลมีชั้นต้นรับคำร้องขอแก้ไขคำให้การจำเลยไว้พิจารณาแล้วมีคำสั่งยกคำร้องนั้นเสีย คำสั่งยกคำร้องนั้นเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา และไม่ใช่เป็นกรณีศาลมีคำสั่งไม่รับค่าคุ้มความ ป.ว.พง มาตรา 18 จำเลยอุทธรณ์คำสั่งนั้นไม่ได้ต้องห้ามตามมาตรา 266 ศาลอุทธรณ์จึงไม่มีอำนาจรับพิจารณาอุทธรณ์จำเลย และศาลมีภารกิจรับพิจารณาตามข้อฎีกของจำเลยต่อไปไม่ได้ต้องยกอุทธรณ์

คำพิพากษาฎีกที่ 944/2515 โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยโดยบรรยายฟ้องจำเลยได้ข้ายกฟอกที่ดินและเรือนจนตกเป็นกรรมสิทธิ์ของโจทก์แล้ว จำเลยยังอาศัยอยู่โดยไม่มีสิทธิ ถึงแม้ไม่ได้แนบสัญญาขายฟอกมาท้ายพ้องด้วยก็ถือได้ว่าเป็นฟ้องที่สมบูรณ์ และชอบด้วยกฎหมายแล้ว เพราะมิใช่เอกสารที่กฎหมายต้องการดังที่บัญญัติไว้ใน ป.ว.พง มาตรา 18

คำพิพากษาฎีกที่ 47/2519 ผู้จัดการมรดกฟ้องว่าจำเลยยกยอกโอนดของเจ้ามรดกระหว่างที่ศาลตั้งให้โจทก์เป็นผู้จัดการมรดกแล้วโจทก์เป็นผู้เสียหาย ฟ้องตามป.อ. มาตรา 352 ได้

ศาลมีชั้นต้นให้โจทก์เสียค่าชี้นศาลให้ครบในค่าขอให้คืนโอนดก่อนมีคำพิพากษาศาลมีชั้นต้นได้ตาม ป.ว.พง มาตรา 18

คำพิพากษาฎีกาที่ 347/2520 การที่ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับคำให้การจำเลย เพราะยื่น
เกินกำหนด เป็นคำสั่งไม่รับคำคู่ความ ตาม พ.ว.แพ่ง มาตรา 18 ซึ่งจำเลยมีสิทธิยื่น
อุทธรณ์คำสั่งนั้นได้ทันทีตามมาตรา 228 (3)

คำพิพากษาฎีกาที่ 1673/2523 การที่ศาลชั้นต้นสั่งให้จำเลยนำฎีกามายื่นใหม่
พร้อมกับข้อสารค่าฤทธิ์ตามที่มีกำหนด 7 วัน และสั่งรับฎีกานำเสนอไว้
เป็นการสั่งตาม พ.ว.แพ่งมาตรา 18 ศาลชوبที่จะกำหนดระยะเวลาให้ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 914/2525 คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่รับคำให้การ เป็นคำสั่งไม่
รับคำคู่ความตาม พ.ว.แพ่ง มาตรา 18 จำเลยจึงมีสิทธิอุทธรณ์ฎีกานี้ได้ตามมาตรา 228
(3), 247

คำพิพากษาฎีกาที่ 1488/2529 คำร้องขอแก้ไขคำฟ้อง คำร้องขอแก้ไขคำให้การ
แก้ฟ้องยัง เป็นการตั้งประเด็นระหว่างคู่ความ จึงเป็นคำคู่ความตาม พ.ว.แพ่ง มาตรา
1(5) เมื่อคู่ความยื่นคำร้องและศาลมีคำสั่งให้ยกคำร้องตามมาตรา 180 คำสั่งนี้จึงมีผลเป็น
การสั่งไม่รับคำคู่ความตามมาตรา 18

คำพิพากษาฎีกาที่ 1460/2530 โจทก์ฟ้องว่าเครื่องหมายการค้าของโจทก์ไม่
เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าของจำเลย ขอให้ห้ามจำเลยขัดขวางการจด
ทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามคำขอของโจทก์ ดังนั้น เอกสารที่จำเลยยื่นมาเจาะจงให้
ด้วยแทนในประเทศไทยมีสิทธิเด็ดขาดในการยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า จึงมิใช่
เอกสารตามที่กฎหมายต้องการให้แนบมาท้ายฟ้อง ตาม พ.ว.แพ่ง มาตรา 18 วรรคสอง

ส่วนที่ 2

การยื่นและส่งคำคู่ความและเอกสารอย่างอื่น

ในการดำเนินคดีนอกจากคำคู่ความจะต้องยื่นคำฟ้องและคำให้การแล้ว คู่ความอาจจำเป็นจะต้องยื่นคำคู่ความหรือเอกสารอื่น ๆ ต่อศาลด้วย เช่น คำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง หรือคำให้การ บัญชีระบุพยาน คำร้องขอขยายระยะเวลา เป็นต้น คำคู่ความหรือเอกสารอื่นดังกล่าวนี้คู่ความอาจส่งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาล หรือยื่นต่อศาลในระหว่างพิจารณาคดีได้ และมีเอกสารบางชนิดที่ต้องส่งให้แก่คู่ความหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับคดี

คำว่า "ยื่น" หมายความว่ายื่นคำคู่ความ หรือเอกสารอื่น ๆ ต่อศาล ศาลที่จะยื่นคำคู่ความหรือเอกสารนั้น ได้แก่ ศาลที่มีเขตอำนาจหนีบคดีนั้น

คำว่า "ส่ง" หมายความว่าส่งคำคู่ความหรือเอกสารอื่น ๆ ให้แก่คู่ความ หรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับคดี

การยื่นและส่งคำคู่ความและเอกสารนี้มีบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 67 ถึงมาตรา 83 อัฐฐาน โดยแยกพิจารณาออกได้เป็น 5 ประการคือ

1. รายการในคำคู่ความและเอกสาร (ป.ว.แพ่ง มาตรา 67)
2. การเรียกชื่อนิติบุคคลและการอ้างถึงกฎหมายสำเนาของนิติบุคคลในคดี (ป.ว.แพ่ง มาตรา 68)
3. การยื่นคำคู่ความหรือเอกสารในทางศาลต่อศาลและส่งคำคู่ความหรือเอกสารในทางศาลให้แก่พยาน คู่ความ หรือบุคคลภายนอกว่ามีวิธีการประการใด (ป.ว.แพ่ง มาตรา 69-73)
4. การส่งคำคู่ความและเอกสารโดยเจ้าพนักงานศาล (ป.ว.แพ่ง มาตรา 74-80)
5. การอื่นออกจากที่กล่าวไว้ในมาตรา 67-80 (ป.ว.แพ่ง มาตรา 81-83)
6. การส่งคำคู่ความ และเอกสารอย่างอื่นได้ให้แก่จำเลยซึ่งอยู่ต่างประเทศ (ป.ว.แพ่ง มาตรา 83 ทว - 83 อัฐฐาน)

1. รายการในคำคู่ความและเอกสาร ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 67 บัญญัติว่า "เมื่อประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นบัญญัติว่า เอกสารใด จะต้องส่งให้แก่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง (เช่นคำคู่ความที่ทำโดย

คำฟ้อง คำให้การ หรือคำร้อง หรือคำขอโดยทำเป็นคำร้อง หมายเรียกหรือหมายอื่น ๆ สำเนาคำแฉลงการณ์ หรือสำเนาพยานเอกสาร ฯลฯ) เอกสารนั้นต้องทำขึ้นให้ปรากฏช้อความแนEZดถึงตัวบุคคล และมีรายการต่อไปนี้

(1) ชื่อศาลที่จะรับคำฟ้อง หรือถ้าคดีอยู่ในระหว่างพิจารณาชื่อของศาลนั้น และเลขหมายคดี

(2) ชื่อคู่ความในคดี

(3) ชื่อคู่ความหรือบุคคลซึ่งจะเป็นผู้รับคำคู่ความหรือเอกสารนั้น

(4) ใจความและเหตุผล ถ้าจำเป็นแห่งคำคู่ความหรือเอกสาร

(5) วันเดือนปีของคำคู่ความหรือเอกสาร และลายมือชื่อของเจ้าพนักงานคู่ความ หรือบุคคลซึ่งเป็นผู้ยื่นหรือเป็นผู้ส่ง

ในการยื่นหรือส่งคำคู่ความ หรือเอกสารอื่นใดอันจะต้องทำตามแบบพิมพ์ที่จัดไว้ เจ้าพนักงานคู่ความ หรือบุคคลผู้เกี่ยวข้องจะต้องใช้กระดาษแบบพิมพ์นั้น ส่วนราชการกระดาษแบบพิมพ์นั้นให้เรียกตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจะได้กำหนดไว้

จากข้อความในมาตรา 67 นี้ พิจารณาได้ 2 กรณีคือ

ก. รายการในคำคู่ความและเอกสาร สำหรับรายการในคำคู่ความหรือเอกสารในทางศาล จะต้องระบุชื่อตัวบุคคล และอื่น ๆ ตามรายการที่ระบุไว้ในมาตรา 67 นี้

ข. คำคู่ความหรือเอกสารในทางศาลจะต้องใช้แบบพิมพ์ของศาล สำหรับแบบพิมพ์ของศาลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบพิมพ์แผ่นศาลใช้ เช่น แบบพิมพ์คำพิพากษาของศาลแบบพิมพ์ คำพิพากษาตามยом คำบังคับคดี หมายเรียกพยาน หมายนัดคำคู่ความ หมายบังคับคดี รายงานกระบวนการพิจารณา รายงานเจ้าหน้าที่

2. แบบพิมพ์แผ่นคำคู่ความ โดยชื่อจากศาล และต้องปิดอาคาร แสดงปีตามประมวลกฎหมายรัชฎากร มาตรา 104 เว้นแต่เป็นหน่วยราชการ หรือเทศบาล ไม่ต้องปิดอาคาร แสดงปี ตัวอย่างเช่น แบบพิมพ์คำฟ้อง คำขอทায์คำฟ้องใบแต่งหนาย คำให้การจำเลย คำร้องต่าง ๆ อุทธรณ์ ฎีกา คำแก้อุทธรณ์ คำแก้ฎีกา เป็นต้น

ในการที่จะต้องมีการใส่ข้อความในคำคู่ความหรือเอกสารยืดยาว และแบบพิมพ์บรรจุข้อความนั้นไม่หมดก็มีกระดาษเปล่าที่จะต้องต่อข้างท้าย ซึ่งจะต้องชื่อจากศาลเรียกว่าแบบพิมพ์ 40 ก.

2. การเรียกชื่อนิติบุคคล และอ้างถึงกฎหมายของนิติบุคคลในคดี มีบัญญัติอยู่ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 68 ความว่า “เพื่อประโยชน์แห่ง ประมวลกฎหมายนี้ให้เรียกนิติบุคคลตามชื่อหรือตามชื่อที่จดทะเบียน และกฎหมายหรือ สำนักทำการงานของนิติบุคคลนั้น ให้ถือเอาสำนักงานหรือสำนักงานแห่งใหญ่ซึ่งอยู่ ภายในเขตศาลที่จะยื่นฟ้องคดี หรือที่คดีนั้นอยู่ในระหว่างพิจารณา”

ในการที่เป็นนิติบุคคล ในคำคู่ความหรือเอกสารนั้นให้เรียกตามชื่อหรือตาม ชื่อที่จดทะเบียน

ส่วนกฎหมายสำนักทำการงานของนิติบุคคล ก็ให้ถือเอาสำนักงาน หรือ สำนักงานแห่งใหญ่ซึ่งอยู่ภายในเขตศาลที่จะยื่นฟ้องคดีหรือที่คดีนั้นอยู่ในระหว่าง พิจารณาหรือศาลกำหนดไว้ หรือโดยคู่ความตกลงกันตามที่ศาลจดไว้ในรายงาน (ป.ว. แพ่ง มาตรา 72 วรรคแรก)

3. การยืนคำคู่ความหรือเอกสารในทางศาลต่อศาล และส่งคำคู่ความ หรือ เอกสารในทางศาลให้แก่พยาน คู่ความหรือบุคคลภายนอก มีบัญญัติอยู่ใน ป.ว.แพ่ง มาตรา 69-73

3.1 การยืนคำคู่ความ หรือเอกสารต่อศาล ทำได้ 2 วิธีคือ

3.1.1 ส่งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาล

3.1.2 นำยื่นต่อศาลในระหว่างที่ศาลออกนัดพิจารณาคดี

3.2 การส่งคำคู่ความ หรือเอกสารให้แก่คู่ความ หรือพยาน หรือบุคคลอื่น

3.2.1 คำคู่ความ หรือเอกสารที่เจ้าพนักงานศาลเป็นผู้มีหน้าที่ส่งมีดังนี้

ก. คำพ้อง ให้เจ้าพนักงานศาลเป็นผู้ส่งให้แก่คู่ความ หรือ บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง (ป.ว.แพ่ง มาตรา 70 วรรคแรก) ส่วนการนำส่งนั้นโจทก์จะ นำส่งหรือไม่ก็ได้ โดยโจทก์เสียค่าธรรมเนียมในการส่ง เว้นแต่ศาลมจะสั่งให้โจทก์มีหน้าที่ จัดการนำส่ง (ป.ว.แพ่ง มาตรา 70 วรรคสอง)

ข. หมายเรียก หมายอื่น ๆ คำสั่ง คำบังคับของศาลที่ออกตาม คำขอของคู่ความ ให้เจ้าพนักงานศาลเป็นผู้ส่งให้แก่คู่ความหรือบุคคลภายนอกที่ เกี่ยวข้อง (ป.ว.แพ่ง มาตรา 70 วรรคแรก) ส่วนการนำส่งถ้าศาลไม่ได้สั่งให้จัดการนำส่ง ด้วยก็ให้คู่ความฝ่ายนั้นเพียงแต่เสียค่าธรรมเนียมในการส่ง (ป.ว.แพ่ง มาตรา 70 วรรคสอง)

ค. คำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำให้การ ให้เจ้าพนักงานศาลเป็นผู้ส่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือคู่ความอื่น ๆ โดยฝ่ายที่ยื่นคำร้องเป็นผู้มีหน้าที่จัดการนำเสนอ (ป.ว.พง มาตรา 71 วรรคสอง)

ง. บรรดาเอกสารอื่น ๆ เช่น สำเนาคำแฉลงกรณ์หรือสำเนาพยานเอกสารซึ่งคู่ความขอให้เจ้าพนักงานศาลเป็นผู้ส่งให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือคู่ความอื่น ๆ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง (ป.ว.พง มาตรา 72 วรรคสาม (2))

3.2.2 คำคู่ความหรือเอกสารที่คู่ความส่งเองมีดังนี้

ก. หมายเรียกพยาน ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานนั้นเป็นผู้ส่งโดยตรงเว้นแต่ (ป.ว.พง มาตรา 70 วรรคแรก (1))

1. ศาลสั่งเป็นอย่างอื่น

2. พยานปฏิเสธไม่ยอมรับหมาย

ข. บรรดาเอกสารอื่น ๆ เช่น สำเนาคำแฉลงกรณ์หรือสำเนาพยานเอกสารนั้นให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือคู่ความอื่น ๆ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยคู่ความฝ่ายที่ต้องส่งนั้น ส่งสำเนาให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง หรือคู่ความอื่น ๆ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเองแล้วส่งไปรับต่อศาลพร้อมดันฉบับ (ป.ว.พง มาตรา 72 วรรคสาม (1))

3.2.3 คำคู่ความหรือเอกสารที่คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมารับไปเองทางเจ้าพนักงานศาลโดยคู่ความมีเอกสารมายื่นต่อศาล มีดังนี้

ก. คำให้การ คำให้การนั้นให้ฝ่ายที่ให้การนำตันฉบับยื่นไว้ต่อศาลพร้อมด้วยสำเนาสำหรับให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง หรือคู่ความอื่น ๆ รับไปโดยทางเจ้าพนักงานศาล (ป.ว.พง มาตรา 71 วรรคแรก)

ข. คำร้อง คำแฉลงกรณ์ซึ่งได้ยื่นต่อศาลภายในเวลาที่กฎหมายหรือศาลกำหนดไว้ หรือโดยข้อตกลงของคู่ความตามที่ศาลจดลงไว้ในรายงานนั้น ให้ผู้ยื่นคำร้องหรือคำแฉลงกรณ์นำตันฉบับยื่นไว้ต่อศาล พร้อมด้วยสำเนาเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือคู่ความอื่น ๆ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมารับไปโดยทางเจ้าพนักงานศาล (ป.ว.พง มาตรา 72 วรรคแรก)

ค. บรรดาคำร้องอื่น ๆ ให้ยื่นต่อศาลพร้อมด้วยสำเนาเพื่อส่งให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือคู่ความอื่น ๆ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง และถ้าศาลกำหนดให้เจ้าพนักงานศาลเป็นผู้ส่งสำเนาเช่นว่านั้น ก็ให้เจ้าพนักงานศาลเป็นผู้ส่งช่วยให้คู่ความฝ่ายที่ยื่นคำร้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย (ป.ว.พง มาตรา 72 วรรคสอง)

3.2.4 คำคู่ความหรือเอกสารที่เจ้าพนักงานศาลส่งเงื่อนโดยลำพังมีดังนี้

ก. หมายเรียก หมายอื่น ๆ คำสั่ง คำบัญชีของศาล ซึ่งศาลออกเอง โดยไม่มีคู่ความฝ่ายใดร้องขอ ให้เป็นหน้าที่ของศาลที่จะจัดการส่งให้แก่คู่ความหรือบุคคล ที่เกี่ยวข้อง (ป.ว.แพ่ง มาตรา 70 วรรคสอง)

ข. คำร้องอื่น ๆ ศาลกำหนดให้เจ้าพนักงานศาลเป็นผู้ส่งสำเนา ก็ให้เจ้าพนักงานศาลเป็นผู้ส่งโดยให้คู่ความฝ่ายที่ยื่นคำร้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย (ป.ว.แพ่ง มาตรา 72 วรรคสอง)

ค. คำคู่ความหรือเอกสารอื่นใดที่ส่งตามคำสั่งของศาลซึ่งคู่ความ ไม่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการส่งนั้น ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานเจ้าน้ำที่ของศาลจะ ดำเนินการส่ง (ป.ว.แพ่ง มาตรา 73 วรรคสอง)

4. การดำเนินการเกี่ยวกับการส่งคำคู่ความและเอกสารโดยเจ้าพนักงานศาล

การส่งคำคู่ความและเอกสารโดยเจ้าพนักงานศาล ได้กำหนดขั้นตอนการ ดำเนินการไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 74 - 80 ซึ่งแยกพิจารณา ไว้ 6 ประการ ดัง

4.1 คำคู่ความหรือเอกสารจะส่งให้บุคคลใด

4.2 คำคู่ความหรือเอกสารจะส่งสถานที่ใด

4.3 คำคู่ความหรือเอกสารจะส่งในเวลาใด

4.4 การวางแผนคำคู่ความหรือเอกสารในทางคดี

4.5 การส่งคำคู่ความหรือเอกสารโดยวิธีอื่น

4.6 หลักฐานการส่งคำคู่ความหรือเอกสารโดยเจ้าพนักงานศาล

4.1 คำคู่ความหรือเอกสารจะส่งให้บุคคลใด

คำคู่ความหรือเอกสารจะส่งให้บุคคลดังต่อไปนี้

ก. คู่ความหรือบุคคลซึ่งระบุไว้ในคำคู่ความหรือเอกสาร (ป.ว.แพ่ง มาตรา 74 (2))

ข. พนัยความที่คู่ความดังแต่งให้ว่าคดี (ป.ว.แพ่ง มาตรา 75)

ค. บุคคลที่พนัยความคู่ความดังแต่งให้ว่าคดีได้แต่งตั้งให้เป็นผู้รับคำ คู่ความหรือเอกสารในทางคดี โดยมีในมอบฉันทะไว้ต่อศาลถูกต้องแล้ว (ป.ว.แพ่ง มาตรา 75)

ง. ในกรณีที่ไม่พบคู่ความหรือบุคคลที่จะส่งคำคู่ความ หรือเอกสารในทางคดี ณ ภูมิลำเนา หรือสำนักงาน อาจส่งคำคู่ความหรือเอกสารนั้นให้บุคคลใด ๆ ที่มีอายุเกิน 20 ปี ซึ่งอยู่หรือทำงานในบ้านเรือนหรือที่สำนักทำการงานที่ปรากฏว่าเป็นของคู่ความ หรือบุคคลนั้น (ป.ว.พ.ง มาตรา 76) กรณีส่งคำคู่ความหรือเอกสารให้แก่สามีหรือภริยา ของคู่ความ หรือบุคคลที่จะส่งคำคู่ความ หรือเอกสารในทางคดี ถ้าสามีหรือภริยานั้นอายุ ไม่เกิน 20 ปี แม้จะบรรลุนิติภาวะโดยการสมรสก็ตาม ก็ถือว่าไม่ต้องด้วยมาตรา 76 นี้

อย่างไรก็ตาม การส่งคำคู่ความหรือเอกสารในทางคดีแก่คู่ความฝ่ายใด ห้ามมิให้ส่งแก่คู่ความความฝ่ายปกปักษ์เป็นผู้รับไว้แทน เช่น คดีฟ้องหย่า ซึ่งโจทก์จำเลย ยังอาศัยอยู่ในบ้านเรือนเดียวกัน การส่งหมายเรียกพร้อมสำเนาคำฟ้องให้จำเลย จะต้อง ส่งให้แก่ตัวจำเลยเอง หรือถ้าไม่พบตัวก็ต้องส่งให้แก่คนของฝ่ายจำเลย จะไปส่งแก่โจทก์ หรือคนของฝ่ายโจทก์ได้รับไว้แทน เช่น นี้ต้องห้ามตามมาตรา 76 วรรคท้าย

4.2 คำคู่ความหรือเอกสารจะส่งสถานที่ใด

คำคู่ความหรือเอกสารที่จะส่งให้แก่คู่ความหรือบุคคลซึ่งระบุไว้ใน คำคู่ความหรือเอกสารในทางคดีโดยเจ้าพนักงานศาลนั้นจะต้องส่ง ณ ภูมิลำเนา หรือ สำนักทำการงานของคู่ความ หรือของบุคคลซึ่งระบุไว้ในคำคู่ความหรือเอกสารในทางคดี นั้น (ป.ว.พ.ง มาตรา 74 (2))

การส่งคำคู่ความหรือเอกสารอื่นได้โดยเจ้าพนักงานศาลไปยังที่อื่น นอกจากภูมิลำเนา หรือสำนักทำการงานของคู่ความหรือของบุคคล ซึ่งระบุไว้ในคำ คู่ความ หรือเอกสารนั้นให้ถือว่าเป็นการถูกต้องตามกฎหมายเมื่อ

- (1) คู่ความหรือบุคคลนั้นยอมรับคำคู่ความหรือเอกสารนั้นไว้ หรือ
- (2) การส่งคำคู่ความหรือเอกสารนั้นได้กระทำในศาล (ป.ว.พ.ง มาตรา 7)

4.3 คำคู่ความหรือเอกสารจะส่งในเวลาใด

เวลาที่จะส่งคำคู่ความหรือเอกสารในทางคดี ป.ว. พ.ง มาตรา 74 บัญญัติ ว่า “การส่งคำคู่ความหรือเอกสารอื่นได้โดยเจ้าพนักงานศาลนั้นให้ปฏิบัติตั้งนี้ (1) ให้ส่งใน เวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก ��ฯ” สำหรับการส่งคำคู่ความ หรือเอกสารอื่นใดนี้กฎหมายบัญญัติให้ส่งในเวลากลางวัน คือช่วงระหว่างพระอาทิตย์ขึ้น และพระอาทิตย์ตก หากส่งในเวลากลางคืน แม้คู่ความอึดฝ่ายหนึ่งจะยินยอมรับไว้ก็ตาม ก็ถือว่าการส่งมิชอบ เพราะขัดกับบทบัญญัติใน ป.ว.พ.ง มาตรา 74 (1)

4.4 การวางแผนค่าความหรือเอกสารในทางคดี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 78 บัญญัติว่า “ถ้าค่าความหรือบุคคลที่ระบุไว้ในคำค่าความหรือเอกสารปฏิเสธไม่ยอมรับคำค่าความ หรือเอกสารนั้นจากเจ้าพนักงานศาล โดยปราศจากเหตุอันชอบด้วยกฎหมาย เจ้าพนักงานนั้นขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายปักษ์ของที่มีอำนาจหรือเจ้าพนักงานตำรวจไปด้วยเพื่อเป็นพยาน และถ้าค่าความหรือบุคคลนั้นยังคงปฏิเสธไม่ยอมรับอยู่อีก ก็ให้วางคำค่าความหรือเอกสารไว้ ณ ที่นั้น เมื่อได้ทำดังนั้นแล้วให้ถือว่าการส่งคำค่าความ หรือเอกสารนั้นเป็นการถูกต้องตามกฎหมาย”

จากข้อความในมาตรา 78 นี้ พอยแยกหลักเกณฑ์ในการวางแผนหมายได้ดังนี้

1. ต้องเป็นกรณีเจ้าพนักงานศาลสั่ง
2. พนักงานค่าความหรือบุคคลที่ระบุไว้ในคำค่าความหรือเอกสารในทางคดีนั้นปฏิเสธไม่ยอมรับคำค่าความหรือเอกสารนั้น โดยปราศจากเหตุอันชอบด้วยกฎหมาย
3. ค่าความหรือบุคคลที่ระบุไว้ในคำค่าความหรือเอกสารในทางคดีนั้นปฏิเสธไม่ยอมรับคำค่าความหรือเอกสารนั้นจากเจ้าพนักงานศาลต้องขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายปักษ์ของที่มีอำนาจหรือเจ้าพนักงานตำรวจตำรวจไปด้วยเพื่อเป็นพยาน
4. เจ้าพนักงานศาลต้องขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายปักษ์ของที่มีอำนาจหรือเจ้าพนักงานตำรวจไปด้วยเพื่อเป็นพยาน
5. “ได้มีการวางแผนค่าความหรือเอกสารไว้ต่อหน้าค่าความ หรือบุคคลซึ่งระบุไว้ในคำค่าความ
6. จะต้องมีรายงานของเจ้าพนักงานศาลเกี่ยวกับเรื่องการวางแผนหมายโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายปักษ์ของที่มีอำนาจ หรือเจ้าพนักงานตำรวจนายมือชื่อในรายงานการวางแผนหมายนั้นด้วย

ข้อสังเกต

1. ตาม ป.ว.แพ่ง มาตรา 78 นี้ เป็นเรื่องที่ค่าความหรือบุคคลที่ระบุไว้ในคำค่าความปฏิเสธไม่ยอมรับคำค่าความ หรือเอกสารโดยไม่มีเหตุอันชอบด้วยกฎหมาย จึงวางแผนหมายได้ แต่หากค่าความหรือบุคคลนั้น ๆ รู้ว่าจะมีการส่งคำค่าความ หรือเอกสารในทางคดีแก่ตน ได้จังใจไปเสียให้พัน หรือทางหลักเลี่ยงจะไม่รับคำค่าความหรือเอกสารอีกนั้น ย่อว่างหมายไม่ได้ แม้จะมีภารຍาของบุคคลนั้นอยู่ต่อหน้าก็ตาม บุคคลนั้นย่อมมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ตาม ป.ว.แพ่ง มาตรา 31 (คามพิกาข้าฎีกาที่ 102/2507)

ตัวอย่าง คดีแพ่งเรื่องหนึ่งศาลสั่งรับฟ้อง และให้ส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้จำเลย โจทก์นำเจ้าพนักงานศาลไปส่งหมายและสำเนาคำฟ้อง ณ ภูมิลำเนา

ของจำเลย พนตัวจำเลยแต่จำเลยไม่ยอมรับหมายเจ้าพนักงานศาลไปนำเสนอเจ้าพนักงานตำรวจ มาเพื่อเป็นพยานแต่เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจมาถึงปรากฏว่าจำเลยไม่อยู่ที่นั้น โจทก์จึงขอให้เจ้าพนักงานศาลวางแผนไว้ต่อหน้ากริยาจำเลย โดยเจ้าพนักงานตำรวจจะลงชื่อเป็นพยาน ให้เจ้าพนักงานศาลจะปฏิบัติการสถานใดจึงจะขอบคุณด้วยกฎหมาย

คำตอบตามตัวอย่าง เจ้าพนักงานศาลจะวางแผนได้ต่อเมื่อผู้ที่จะเป็นผู้รับหมายนั้นไม่ยอมรับหมาย และเมื่อนำเจ้าพนักงานตำรวจไปด้วยเพื่อเป็นพยาน ผู้นั้นยังคงปฏิเสธไม่ยอมรับอยู่อีกจึงจะวางแผนได้ (ป.ว.แพ่ง มาตรา 78) ซึ่งหมายความว่าจะต้องทำการวางแผนไว้ต่อหน้าบุคคลนั้น แต่ตามตัวอย่างปรากฏว่าตัวจำเลยซึ่งจะเป็นผู้รับหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องไม่อยู่ ณ ที่นั้นแล้ว แม้กริยาจำเลยจะอยู่เจ้าพนักงานก็ไม่อาจจะวางแผนไว้ต่อหน้ากริยาจำเลยได้

2. ต้องมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจรู้เห็นในการวางแผนทุกครั้ง และพยานจะต้องลงชื่อรับรองไว้ในรายงานของเจ้าพนักงานศาลด้วยว่าได้มีการวางแผนทุกครั้ง (คำพิพากษาฎีกาที่ 345/2520)

3. การวางแผนอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานศาลที่จะกระทำได้เองตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา 78 โดยไม่ต้องกลับไปรับคำสั่งศาล

4. การวางแผนจะต้องวางแผนต่อหน้าคู่ความหรือบุคคลที่มีเชือเป็นผู้สั่งเท่านั้น

4.5 การส่งคำคู่ความหรือเอกสารโดยวิธีอื่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 79¹ บัญญัติว่า “ถ้าการส่งคำคู่ความหรือเอกสารนั้นไม่สามารถจะทำได้ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ก่อน ศาลอาจสั่งให้ส่งโดยวิธีอื่นแทนได้ กล่าวคือ ปิดคำคู่ความหรือเอกสารไว้ในที่และเห็นได้ง่าย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของคู่ความหรือบุคคลผู้มีเชือระบุไว้ในคำคู่ความหรือเอกสาร หรือมอบหมายคำคู่ความหรือเอกสารไว้แก่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองในท้องถินหรือเจ้าพนักงานตำรวจ และปิดประกาศแสดงการที่ได้มอบหมายดังกล่าวแล้วนั้นไว้ดังกล่าวมาข้างต้น หรือลงโฆษณา หรือทาวิธีอื่นตามที่ศาลเห็นสมควร

การส่งคำคู่ความหรือเอกสารโดยวิธีอื่นตามนั้น ให้มีผลใช้ได้ต่อเมื่อกำหนดเวลาสิบห้าวันหรือระยะเวลาหนานกว่านั้นตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด ได้ล่วงพ้น

¹ มาตรา 79 ความเดิมถูกยกเลิกโดยมาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.ว.แพ่ง (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2522 และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่ได้กล่าวไว้นี้.

ไปแล้วนับตั้งแต่เวลาที่คำคู่ความ หรือเอกสาร หรือประกาศแสดงการมอบหมายนั้นได้ปิดไว้ หรือการโฆษณาหรือวิธีอื่นใดตามที่ศาลสั่งนั้นได้ทำหรือได้ตั้งต้นแล้ว"

จากข้อความใน ป.ว.พ.พง มาตรา 79 นี้ พอยแยกเป็นหลักเกณฑ์ได้ดัง

1. การส่งคำคู่ความหรือเอกสารในทางคดีนั้น เจ้าพนักงานศาลไม่สามารถส่งได้ตาม ป.ว.พ.พง มาตรา 74-78

2. ศาลมีคำสั่งให้ส่งโดยวิธีอื่นแทน
3. การส่งโดยวิธีอื่นทำได้ดัง

ก. ปิดคำคู่ความหรือเอกสารไว้ในที่แลเห็นได้ง่าย ณ ภูมิสถานแห่งที่สำนักทำการงานของคู่ความหรือบุคคลผู้มีชื่อระบุไว้ในคำคู่ความหรือเอกสาร
ข. มอบหมายคำคู่ความหรือเอกสารไว้แก่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองในท้องถิ่น หรือเจ้าพนักงานตำรวจ แล้วปิดประกาศแสดงการที่ได้มอบหมายดังกล่าว

- ค. ลงโฆษณา หรือ
- ง. ทำวิธีอื่นได้ตามที่ศาลเห็นสมควร

4. การส่งคำคู่ความหรือเอกสารโดยวิธีอื่นนี้ จะมีผลต่อเมื่อกำหนดเวลา 15 วัน หรือระยะเวลา กว่านั้นตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดได้ล่วงพ้นไปแล้วนับตั้งแต่เวลาที่คำคู่ความหรือเอกสาร หรือประกาศแสดงการมอบหมายนั้นได้ปิดไว้หรือการโฆษณา หรือวิธีอื่นใดตามที่ศาลสั่งนั้นได้ทำหรือได้ตั้งต้นแล้ว

5. ต้องมีรายงานของเจ้าพนักงานศาลแสดงการส่งหมายด้วยวิธีอื่นนี้ยืนต่อศาลเพื่อร่วมในสำนวน

การส่งคำคู่ความหรือเอกสารโดยวิธีอื่นนี้ เจ้าพนักงานศาลจะปฏิบัติไปเองโดยพฤติการ เช่น การวางหมาย ตามมาตรา 78 นั้นไม่ได้ เจ้าพนักงานศาลจะต้องแต่งให้ศาลทราบถึงการส่งโดยวิธีธรรมดามิได้เสียก่อน ต่อเมื่อศาลมีคำสั่งให้ส่งโดยวิธีอื่นแทน เจ้าพนักงานศาลจึงดำเนินการตามที่ศาลมีคำสั่ง

4.6 หลักฐานการส่งคำคู่ความหรือเอกสารโดยเจ้าพนักงานศาล ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 80 บัญญัติว่า "การส่งคำคู่ความหรือเอกสารโดยเจ้าพนักงานศาลหรือทางเจ้าพนักงานศาลนั้น ให้เจ้าพนักงานศาลส่งไปรับลงลายมือชื่อคู่ความ หรือผู้รับคำคู่ความหรือเอกสาร หรือส่งรายงานการส่งคำคู่ความหรือเอกสารลงลายมือชื่อเจ้าพนักงานศาลต่อศาล แล้วแต่กรณีเพื่อร่วมไว้ในสำนวนความ

ใบรับหรือรายงานนั้นต้องลงข้อความให้ปรากฏแนชัดถึงตัวบุคคลและรายการต่อไปนี้

1. ชื่อเจ้าพนักงานผู้สั่งหมาย และชื่อผู้รับหมาย ถ้าหากมี
2. วันเดือนปี และเวลาที่สั่ง

รายงานนั้นต้องลงวันเดือนปี และลงลายมือชื่อของเจ้าพนักงานผู้ทำรายงานใบรับนั้นจะทำโดยวิธีจดลงไว้ที่ต้นฉบับซึ่งยืนต่อศาลก็ได้"

จากข้อความใน ป.ว.แพ่ง มาตรา 80 พ่อข้อบаяได้ดังนี้

(1) การสั่งค่าคุ่ครวญโดยวิธีปกติ จะต้องมีใบรับลงลายมือชื่อคุ่ครวญหรือผู้รับค่าคุ่ครวญหรือเอกสาร

(2) การสั่งโดยวิธีอื่นตาม ป.ว.แพ่ง มาตรา 79 จะต้องมีรายงานการสั่งค่าคุ่ครวญหรือเอกสารลงลายมือชื่อเจ้าพนักงานศาล เพื่อร่วมไว้ในสำนวนความดาม ป.ว.แพ่ง มาตรา 80

(3) การวางแผนค่าคุ่ครวญหรือเอกสารอื่น ก็จะต้องมีพนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานตำรวจนายมือชื่อในรายงานค่าคุ่ครวญหรือเอกสารนั้น ตาม ป.ว.แพ่ง มาตรา 78 ประกอบมาตรา 80

(4) ใบรับหรือรายงานนั้นต้องลงข้อความให้ปรากฏแนชัดถึงตัวบุคคลและรายการตาม ป.ว.แพ่ง มาตรา 80(1), (2)

5. อีน ๆ นอกจากที่กล่าวไว้ใน ป.ว.แพ่ง มาตรา 67-80 ซึ่งมีบัญญัติอยู่ใน ป.ว.แพ่ง มาตรา 81-83 แยกพิจารณาได้ดังนี้

5.1 การสั่งหมายเรียกพยานโดยคุ่ครวญที่เกี่ยวข้อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 81 บัญญัติว่า "การสั่งหมายเรียกพยาน โดยคุ่ครวญที่เกี่ยวข้องนั้นให้ปฏิบัติดังนี้

(1) ให้สั่งเวลาลงวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้น และอาทิตย์ตก และ
(2) ให้สั่งแก่บุคคลซึ่งระบุไว้ในหมายเรียก ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของบุคคลเช่นว่านั้น แต่ว่าให้อยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา 76 และ 77"

การสั่งหมายเรียกโดยคุ่ครวญที่เกี่ยวข้องนี้ มีหลักเกณฑ์เช่นเดียวกับการสั่งโดยเจ้าพนักงานศาลตามมาตรา 74 แต่อยู่ในบังคับของ มาตรา 76, 77 คือ ถ้าไม่พบคุ่ครวญให้คนอื่นรับแทน และถ้าสั่งยังที่อื่น หากตัวความยอมรับก็ถือว่าการสั่งนั้นชอบ

ด้วยกฎหมายสำหรับการวางแผนค่าคุ้มครองตามมาตรา 78 นั้นคงจะมาใช้กับการวางแผนหมายเรียกพยานไม่ได้ เพราะการวางแผนหมายเรียกไว้ต่อหน้าพยานก็ต้องการปิดหมายเรียกพยานก็ต้องไม่ได้ หากพยานปฏิเสธไม่ยอมรับหมายเรียกที่คุ้มครองไปส่งเอง คุ้มครองอาจขอให้เจ้าพนักงานศาลเป็นผู้ส่งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 70(1)

5.2 การส่งค่าคุ้มครองหรือเอกสารอื่นใดไปยังคุ้มครองหรือบุคคลหลายคนซึ่งมีบัญญัติอยู่ใน ป.ว.แพ่ง มาตรา 82 ความว่า “ถ้าจะต้องส่งค่าคุ้มครองหรือเอกสารอื่นใดไปยังคุ้มครองหรือบุคคลหลายคน ให้ส่งสำเนาค่าคุ้มครองหรือเอกสารที่จะต้องส่งไปให้ทุก ๆ คน ในกรณีที่ต้องส่งค่าคุ้มครอง หรือเอกสารโดยเจ้าพนักงานศาล หรือทางเจ้าพนักงานศาลนั้นให้คุ้มครองฝ่ายซึ่งมีหน้าที่จัดการนำส่งมอบสำเนาค่าคุ้มครองหรือเอกสารต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้พอกับจำนวนคุ้มครอง หรือบุคคลที่จะต้องส่งให้นั้น” หมายความว่า ถ้ามีคุ้มครองหรือบุคคลในคดีหลายคน การส่งค่าคุ้มครองหรือเอกสารอื่นใด จะต้องส่งไปให้คุ้มครองหรือบุคคลเหล่านั้นทุก ๆ คน กรณีส่งโดยเจ้าพนักงานศาลหรือทางเจ้าพนักงานศาลให้คุ้มครองฝ่ายซึ่งมีหน้าที่จัดการนำส่งมอบสำเนาค่าคุ้มครอง หรือเอกสารต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้พอกับจำนวนคุ้มครองหรือบุคคลที่จะต้องส่ง

5.3 กำหนดเวลาในการส่งค่าคุ้มครองหรือเอกสารในทางคดี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 83 บัญญัติว่า “ถ้าคุ้มครองฝ่ายใดจะต้องยื่นต่อศาลหรือจะต้องส่งให้แก่คุ้มครองฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือบุคคลภายนอกซึ่งค่าคุ้มครองหรือเอกสารอื่นใดภายในเวลาหรือก่อนเวลาที่กฎหมายหรือศาลได้กำหนดไว้ และการส่งเช่นว่านี้จะต้องกระทำโดยทาง เจ้าพนักงานศาล ให้ถือว่าคุ้มครองฝ่ายนั้นได้ปฏิบัติตามความมุ่งหมายของกฎหมายหรือของศาลแล้ว เมื่อคุ้มครองฝ่ายนั้นได้ส่งค่าคุ้มครองหรือเอกสารเช่นวันนั้นแก่ พนักงานเจ้าหน้าที่ของศาล เพื่อให้ยื่นหรือให้ส่งในเวลาหรือก่อนเวลาที่กำหนดนั้นแล้ว แม้ถึงว่าการรับค่าคุ้มครองหรือเอกสารให้แก่คุ้มครองฝ่ายหนึ่ง หรือบุคคลภายนอกนั้นจะได้เป็นไปภายหลังเวลาที่กำหนดนั้นก็ต้อง

ถ้าประมวลกฎหมายนี้บัญญัติไว้ว่าการส่งค่าคุ้มครอง หรือเอกสารอื่นใดจะต้องให้คุ้มครองฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกทราบล่วงหน้าตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ก่อนวันเริ่มต้นนั้นพิจารณาหรือสืบพยาน ให้ถือว่าคุ้มครองฝ่ายที่ต้องรับผิดในการส่งนั้นได้ยื่นค่าคุ้มครองหรือเอกสารที่จะต้องส่งให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลไม่ต่างจากว่าสามวันเริ่มต้นแห่งระยะเวลาที่กำหนดล่วงหน้าไว้ก็ได้

ในการณ์ที่คู่ความอาจสังคู่ความหรือเอกสารโดยวิธีส่งสำเนาตรงไปยังคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง หรือบุคคลภายนอกได้นั้น บทบัญญัติแห่งมาตรานี้มิได้ห้ามคู่ความที่มีหน้าที่ต้องส่งคำคู่ความ หรือเอกสารดังกล่าวแล้วในอันที่จะใช้วิธีเช่นว่านี้ แต่คู่ความฝ่ายนั้นจะต้องส่งในรับของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกต่อศาลในเวลา หรือก่อนเวลาที่กฎหมายหรือศาลได้กำหนดไว้

จากข้อความในมาตรานี้พอยแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. การส่งคำคู่ความหรือเอกสารในทางคดี ซึ่งจะยื่นต่อศาลก็ได้ หรือจะต้องส่งให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งก็ได้ ถ้าการส่งนั้นจะต้องทำภายในเวลาหรือก่อนเวลาที่กฎหมายหรือศาลได้กำหนดไว้ การส่งจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้ส่งให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ของศาล ภายในเวลาที่กฎหมายหรือศาลกำหนด

2. ในกรณีที่จะต้องส่งคำคู่ความ หรือเอกสารในทางคดีให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบล่วงหน้าตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ก่อนวันเริ่มต้นนั้นพิจารณาหรือสืบพยานนั้น การส่งจะสมบูรณ์ต่อเมื่อคู่ความฝ่ายที่รับผิดในการส่งนั้นได้ยื่นคำคู่ความหรือเอกสารที่จะต้องส่งให้แก่เจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาล ไม่ต่างกว่าสามวันก่อนวันเริ่มต้นนั้นพิจารณาหรือเริ่มนั้นสืบพยาน

3. ในกรณีที่คู่ความส่งสำเนาคำคู่ความ หรือเอกสารในทางคดีไปยังคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอก คู่ความฝ่ายนั้นจะต้องส่งในรับสำเนาคำคู่ความ หรือเอกสารในทางคดีของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกต่อศาลในเวลาหรือก่อนเวลาที่กฎหมายหรือศาลได้กำหนดไว้

4. การส่งคำคู่ความหรือเอกสารอื่นใดให้แก่จำเลยในต่างประเทศ สืบเนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเรื่องเขตอำนาจศาล เพื่อให้โจทก์สามารถฟ้องคดีจำเลยซึ่งไม่มีกฎหมายล่านาอยู่ในประเทศไทยได้ และศาลมีอำนาจคดีต่อไปได้นั้นจะต้องได้ส่งหมายเรียกและคำฟ้องให้แก่จำเลยเพื่อแก้คดีแล้ว ซึ่งการส่งหมายเรียกและคำฟ้องให้แก่จำเลยในต่างประเทศนั้นแต่เดิมไม่มีบทบัญญัติในเรื่องนี้โดยตรง จะมีก็แต่บบทบัญญัติทั่วไปในมาตรา 34 เท่านั้น การส่งหมายเรียกและคำฟ้องจึงต้องอาศัยวิธีปฏิบัติของกระทรวงยุติธรรมและกระทรวงการต่างประเทศเป็นสำคัญ ซึ่งต้องใช้เวลานานมาก และในบางครั้งก็ไม่อาจส่งให้แก่จำเลยได้ ทำให้การดำเนินคดีประเภทนี้เป็นไปได้ด้วยความล่าช้าและยุ่งยาก อิกทั้งยังเป็นภาระแก่ฝ่ายโจทก์เป็นอันมาก ปัจจุบัน

ได้มีการเพิ่มเดิมนบัญชีด้วยวัสดุการส่งค่าคุ้มความและเอกสารให้แก่จำเลยในต่างประเทศ ตามมาตรา 83 ทวิ, 83 ตรี, 83 จัตวา, 83 เนญจ, 83 ฉ, 83 สัตต และ 83 อัภูมิ ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยตรง ทั้งนี้ เพื่อให้การส่งค่าคุ้มความและเอกสารกระทำได้ง่ายขึ้น ซึ่งแยกออกพิจารณาได้ดังนี้

1) การส่งหมายเรียกและคำฟ้องแก่จำเลยซึ่งไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร

2) กรณีที่มีการเรียกบุคคลภายนอกซึ่งไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรเข้ามาเป็นคู่ความ

3) การส่งค่าคุ้มความและเอกสารอื่นใดในกรณีที่ผู้รับไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร

4) วิธีการส่งหมายเรียกคำฟ้องและเอกสารอื่นใดให้แก่จำเลยนอกราชอาณาจักร

5) ผลของการส่งหมายเรียกและคำฟ้องแก่จำเลยหรือบุคคลนอกราชอาณาจักร

6) ผลของการส่งคำฟ้องและเอกสารอื่นแก่จำเลยหรือตัวแทนหรือทนายความในราชอาณาจักร

7) วิธีดำเนินการของศาลในการส่งหมายเรียกและคำฟ้องนอกราชอาณาจักร

8) กรณีส่งหมายเรียกและคำฟ้องแก่จำเลยหรือบุคคลภายนอกนอกราชอาณาจักรไม่ได้

1) การส่งหมายเรียกและคำฟ้องแก่จำเลยซึ่งไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 83 ทวิ บัญชีด้วนว่า “ในกรณีที่จำเลยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรให้ส่งหมายเรียกและคำฟ้องด้วยต้นคดี แก่จำเลย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของจำเลยนอกราชอาณาจักร เว้นแต่ในกรณีที่จำเลยประกอบกิจการในราชอาณาจักรด้วยตนเอง หรือโดยตัวแทน หรือในกรณีที่มีการตกลงเป็นหนังสือว่าค่าคุ้มความและเอกสารที่จะต้องส่งให้แก่จำเลยนั้นให้ส่งแก่ตัวแทนซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรที่จำเลยได้แต่งตั้งไว้ เพื่อการนี้ให้ส่งหมายเรียกและคำฟ้องด้วยต้นคดีแก่จำเลยหรือตัวแทนในการประกอบกิจการหรือตัวแทนในการรับค่าคุ้มความและเอกสาร ณ สถานที่ที่จำเลยหรือตัวแทนใช้ประกอบกิจการ หรือสถานที่อันเป็นถิ่นที่อยู่

ของตัวแทนในการประกอบกิจการหรือของตัวแทนในการรับคำคุ้มครองและเอกสาร
ซึ่งตั้งอยู่ในราชอาณาจักร แล้วแต่กรณี"

เพื่อให้การดำเนินคดีซึ่งจำเลยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นไปได้โดยสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น และให้โอกาสตามสมควรแก่จำเลยที่จะทราบได้ว่าตนถูกฟ้องคดีแล้ว จักได้ทางต่อสู้คดีต่อไป มาตรา 83 ทวิ จึงได้วางหลักในการส่งเอกสารใน การรื้มตันคดีที่จำเป็นจริง ๆ เท่านั้น ได้แก่ หมายเรียกและคำฟ้องแก่จำเลยที่ไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของจำเลยในต่างประเทศ

เนื่องจากการส่งหมายเรียกและคำฟ้องให้แก่จำเลยในต่างประเทศ ถ้าไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศไทยและประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีทำไว้เป็นอย่างอื่น ศาลไทยต้องดำเนินการผ่านทางกระทรวงยุติธรรม และกระทรวงการต่างประเทศของไทย เพื่อให้กระทรวงการต่างประเทศของไทยแจ้งให้สถานทูตไทยหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ ติดต่อกับกระทรวงการต่างประเทศของรัฐที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตให้ร้องขอต่อศาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐนั้นเป็นผู้จัดส่งให้ ซึ่งการส่งโดยวิธีดังกล่าวนี้ต้องใช้เวลานานพอสมควร หรือบางครั้งอาจได้รับการปฏิเสธที่จะดำเนินการจากศาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศนั้น ตามที่ศาลไทยร้องขอได้ตามมาตรา 83 ทวิ จึงได้บัญญัติเป็นข้อยกเว้นไว้ดังนี้

(1) ให้กรณีที่จำเลยประกอบกิจการในราชอาณาจักรด้วยตนเอง ให้ส่งหมายเรียกและคำฟ้องแก่จำเลย ณ สถานที่จำเลยใช้ประกอบกิจการ

(2) ในกรณีที่จำเลยประกอบกิจการในราชอาณาจักรโดยตัวแทน ให้ส่งแก่ตัวแทนในการประกอบกิจการ ณ สถานที่ที่ตัวแทนใช้ประกอบกิจการ หรือสถานที่อันเป็นถิ่นที่อยู่ของตัวแทนในการประกอบกิจการ ซึ่งตั้งอยู่ในราชอาณาจักร

(3) ในกรณีที่มีการตกลงเป็นหนังสือว่าความและเอกสารที่จะต้องส่งให้แก่จำเลยนั้น ให้ส่งแก่ตัวแทนซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรที่จำเลยได้แต่งตั้งไว้เพื่อการนี้ให้ส่งแก่ตัวแทนในการรับคำคุ้มครองและเอกสาร ณ สถานที่อันเป็นถิ่นที่อยู่ของตัวแทนในการรับคำคุ้มครองและเอกสารซึ่งตั้งอยู่ในราชอาณาจักร

2) กรณีที่มีการเรียกบุคคลรายใดซึ่งไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร เข้ามาเป็นคู่ความ ตามมาตรา 57 (3)

ได้ศึกษามาแล้วในหมวด 2 เรื่องคู่ความได้บัญญัติถึงบุคคลภายนอกซึ่ง มีเชิงคู่ความอาจเข้ามาเป็นคู่ความได้ด้วยการร้องสอด จะด้วยความสมัครใจหรือถูก หมายเรียกให้เข้ามาในคดี กรณีผู้ร้องสอดเข้ามาในคดีโดยถูกหมายเรียกดามมาตรา 57 (3) นั้นเป็นเพราะผู้ร้องสอดมิได้สมัครใจเข้ามาในคดี แต่เนื่องมาจากเป็นการถูกบังคับโดย คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งขอให้ศาลเรียกเข้ามาหรือโดยคำสั่งของศาลเองที่เห็นสมควรจะ เรียกผู้ร้องสอดเข้ามาในคดี การส่งหมายเรียกของศาลจึงต้องมีสำเนาคำขอหรือคำสั่งของ ศาลและคำพ้องตั้งต้นคดีแนบไปด้วยให้แก่ผู้ร้องสอด เมื่อผู้ร้องสอดไม่มีภูมิลำเนาใน ราชอาณาจักรการส่งให้นำทบัญญัติตามมาตรา 83 ทวิ วรรคแรก เรื่องส่งหมายเรียกและ คำพ้องแก่เจ้าเรียซึ่งไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรมาใช้บังคับโดยอนุโลม

3) การส่งคำคู่ความและเอกสารอื่นใดในกรณีที่ผู้รับไม่มีภูมิลำเนาอยู่ ในราชอาณาจักร

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 83 ตรี บัญญัติว่า “การส่ง คำร้องขอพ้องคดีอย่างคนอนาคต คำคู่ความ คำร้อง คำแฉลง หรือเอกสารอื่นใด นอกจาก ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 83 ทวิ ถ้าผู้รับไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร แต่ประกอบ กิจการในราชอาณาจักรด้วยตนเองหรือโดยตัวแทน หรือมีตัวแทนในการรับคำคู่ความ และเอกสารหรือทนายความในการดำเนินคดีอยู่ในราชอาณาจักรให้ส่งแก่ผู้รับหรือตัวแทน เช่นว่านั้นหรือทนายความ ณ สถานที่ที่ผู้รับหรือตัวแทนใช้ประกอบกิจการหรือสถานที่อัน เป็นถิ่นที่อยู่ของตัวแทน หรือภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของทนายความซึ่งตั้งอยู่ใน ราชอาณาจักร และแต่กรณี แต่ถ้าผู้รับมิได้ประกอบกิจการในราชอาณาจักรด้วยตนเอง หรือไม่มีตัวแทนดังกล่าวหรือทนายความอยู่ในราชอาณาจักรให้ส่งโดยวิธีปิดประกาศไว้ที่ ศาล” ตามบัญญัติ มาตรา 83 ตรี เป็นกรณีการส่งคำคู่ความและเอกสารอื่นใดที่มิใช่ คำพ้องตั้งต้นคดี ตามมาตรา 83 ทวิ อันได้แก่

- (1) การส่งคำร้องขอพ้องคดีอย่างคนอนาคต
- (2) คำคู่ความ
- (3) คำร้อง
- (4) คำแฉลง

(5) เอกสารอื่นใด ได้แก่ คำฟ้องอุทธรณ์ คำฟ้องฎีกา ฟ้องแย้ง เป็นต้น คำคู่ความ และเอกสารตาม (1) ถึง (5) ต้องส่งให้แก่ผู้รับซึ่งไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร แต่ผู้รับประกอบกิจการในราชอาณาจักรด้วยตนเอง หรือโดยตัวแทน หรือผู้รับมีตัวแทนในการรับคำคู่ความและเอกสารอยู่ในราชอาณาจักร หรือผู้รับมีหน้าความในการดำเนินคดีอยู่ในราชอาณาจักร การส่งนั้นให้ส่งแก่

- ก. ผู้รับ ณ สถานที่ที่ผู้รับใช้ประกอบกิจการ ซึ่งตั้งอยู่ในราชอาณาจักร
- ข. ตัวแทนในการประกอบกิจการ ณ สถานที่ที่ตัวแทนใช้ประกอบกิจการ

ค. ตัวแทนในการรับคำคู่ความและเอกสาร ณ สถานที่อันเป็นถิ่นที่อยู่ของตัวแทน ซึ่งตั้งอยู่ในราชอาณาจักร

ง. หน้าความ ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของหน้าความ ซึ่งตั้งอยู่ในราชอาณาจักร

เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปโดยสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น เมื่อได้ส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดี ตามมาตรา 83 ทวิ ให้แก่จำเลยโดยชอบแล้ว จำเลยยอมทราบว่าตนได้ถูกฟ้องแล้ว หากจำเลยประสังค์จะสู้คดี จำเลยก็ควรจะแต่งตั้งหน้าความซึ่งอยู่ในราชอาณาจักรให้เป็นผู้ดำเนินคดีแทนต่อไป หรือในกรณีจำเลยประกอบกิจการในราชอาณาจักรด้วยตนเองหรือโดยตัวแทน เมื่อได้ส่งหมายเรียกและคำฟ้องแก่จำเลย ณ สถานที่ที่จำเลยหรือตัวแทนใช้ประกอบกิจการหรือสถานที่อันเป็นถิ่นที่อยู่ของตัวแทน ซึ่งตั้งอยู่ในราชอาณาจักรแล้ว จำเลยยอมทราบว่าตนได้ถูกฟ้องคดีแล้วเช่นกัน ดังนั้น เอกสารอื่น ๆ ที่จะต้องส่งให้แก่จำเลยในภายหลังนั้นควรส่งให้แก่หน้าความ หรือตัวแทนของจำเลยซึ่งอยู่ในราชอาณาจักรได้ แต่ถ้าจำเลยมิได้แต่งตั้งหน้าความให้ดำเนินคดีแทน หรือไม่มีตัวแทนอยู่ในราชอาณาจักรอาจเป็นเพราะว่าจำเลยไม่ประสังค์ที่จะสู้คดีก็ได้ หรือ จำเลยเจตนาหลีกเลี่ยงไม่ยอมรับหมายเรียกและคำฟ้อง เอกสารอื่น ๆ ที่จะต้องส่งให้แก่ จำเลยภายหลังในต่างประเทศนั้น ตามมาตรา 83 ตรี จึงบัญญัติให้ส่งโดยวิธีปิดประกาศไว้ ที่ศาลแทนที่จะต้องส่งไปต่างประเทศ

4) วิธีการส่งหมายเรียกและคำฟ้องแก่จำเลยหรือบุคคลนอกราชอาณาจักร

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 83 จัดว่า บัญญัติว่า “ในกรณีที่จะต้องส่งหมายเรียกและคำฟ้องดังต้นคดี ตามมาตรา 83 ทว แก่จำเลย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของจำเลยนอกราชอาณาจักรให้โจทก์ยื่นคำร้องต่อศาลภายในกำหนดเจด้วนันบแต่วันยื่นคำฟ้อง เพื่อให้ศาลจัดส่งหมายเรียกและคำฟ้องดังต้นคดีแก่จำเลย ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้โจทก์ทำคำแปลหมายเรียกคำฟ้องดังต้นคดีและเอกสารอื่นใดที่จะส่งไปยังประเทศที่จำเลยมีภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานอยู่เป็นภาษาราชการของประเทศนั้น หรือเป็นภาษาอังกฤษพร้อมทั้งคำรับรองคำแปลว่าถูกต้องยืนต่อศาลพร้อมกับคำร้องดังกล่าว และวางแผนค่าใช้จ่ายไว้ต่อศาลตามจำนวนและภาระในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร ศาลมีคำสั่งให้โจทก์จัดทำเอกสารอื่นเพิ่มเติม ยืนต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดได้

ในกรณีที่โจทก์เพิกเฉยไม่ดำเนินการตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองให้ถือว่า โจทก์ทิ้งฟ้องตามมาตรา 174

ในกรณีที่มีการเรียกบุคคลภายนอกซึ่งไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร เข้ามาเป็นคู่ความตามมาตรา 57 (3) ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม” ตามบทบัญญัติมาตรา 83 จัดว่านี้ได้บัญญัติถึงวิธีการส่งหมายเรียกและคำฟ้องแก่จำเลยหรือบุคคลนอกราชอาณาจักร โดยให้โจทก์มีหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาลภายในกำหนดเจด้วนันบแต่วันยื่นคำฟ้อง เพื่อให้ศาลจัดส่งหมายเรียกและคำฟ้องดังต้นคดีแก่จำเลยโดยต้องพิจารณาว่ามีข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทย เป็นภาคีกำหนดไว้หรือไม่

กรณีมีข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี ก็ต้องปฏิบัติ เกี่ยวกับการส่งหมายเรียกและคำฟ้องตามข้อตกลงนั้น สำหรับข้อตกลงระหว่างประเทศ เกี่ยวกับการส่งค่าคุ้มครองและเอกสารไปยังต่างประเทศนั้นที่สำคัญ ๆ มีอยู่ 2 ฉบับคือ อนุสัญญากรุงเซก ว่าด้วยวิธีพิจารณาความแพ่ง ค.ศ. 1954 และอนุสัญญากรุงเซกว่าด้วย กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลเกี่ยวกับการส่งเอกสารไปยังต่างประเทศในคดีแพ่งหรือพาณิชย์ ค.ศ. 1969 ซึ่งเป็นอนุสัญญาที่ประเทศไทยยังมิได้เข้าเป็นภาคี ส่วน ข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแล้วคือ “ความตกลงว่าด้วยความ

ร่วมมือทางศาสระห่วงราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐอินโดนีเซีย พ.ศ. 2522" เพียงฉบับเดียวเท่านั้น ความตกลงดังกล่าว ประเทศทั้งสองฝูงพันกันว่าจะอำนวยความสะดวกซึ่งกันและกันในเรื่องการส่งเอกสารในคดีและการสืบพยานหลักฐาน โดยยินยอมให้ศาลของแต่ละประเทศสามารถส่งคำร้องขอไปยังหน่วยงานที่ประเทศไทยนั้นกำหนดให้เป็นผู้รับคำร้องขอได้โดยตรง โดยไม่ต้องใช้วิธีการทางการทูต แต่จะต้องปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนดไว้ในความตกลงดังกล่าว

กรณีไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศ การส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีให้แก่จำเลยซึ่งไม่มีกฎหมายดำเนาอยู่ในราชอาณาจักร โจทก์ต้องปฏิบัติดังนี้

(1) โจทก์ต้องยื่นคำร้องต่อศาลภายในกำหนดเจดวันนับแต่วันยื่นคำฟ้องเพื่อให้ศาลจัดส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีแก่จำเลย

(2) โจทก์ต้องจัดทำคำแปลของหมายเรียก คำฟ้องตั้งต้นคดีและเอกสารอื่นใดที่จะส่งไปยังประเทศที่จำเลยมีกฎหมายดำเนาหรือสำนักทำการงานอยู่เป็นภาษาราชการของประเทศนั้น หรือเป็นภาษาอังกฤษ

(3) โจทก์ต้องมีคำรับรองของผู้แปลหมายเรียก คำฟ้อง และเอกสารอื่นใดว่าได้แปลถูกต้อง โดยยื่นต่อศาลพร้อมกับคำร้อง

(4) โจทก์ต้องวางแผนเงินค่าใช้จ่ายไว้ต่อศาลตามจำนวนและภัยในระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้

(5) ถ้าศาลเห็นสมควรจะให้โจทก์ทำเอกสารอื่นเพิ่มเติมยื่นต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้

ข้อ (1) ถึง (5) เป็นบทบัญญัติที่โจทก์ต้องปฏิบัติ ถ้าโจทก์เพิกเฉยไม่ดำเนินการตามกฎหมายบัญญัติแล้ว ให้ถือว่าโจทก์ทิ้งฟ้อง ตามมาตรา 174

ในกรณีที่ศาลส่งหมายเรียกผู้ร้องสอดเข้ามาในคดีตามมาตรา 57 (3) ซึ่งผู้ร้องสอดไม่มีกฎหมายดำเนาอยู่ในราชอาณาจักร ให้นำความในวรคหนึ่ง วรคสอง และวรคสาม แห่งมาตรา 83 จัตวา มาใช้บังคับโดยอนุโลม

5) ผลของการส่งหมายเรียกและคำฟ้องแก่จำเลยหรือบุคคลนอกราชอาณาจักร

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 83 เบญจ บัญญัติว่า "การส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีตามมาตรา 83 ทว แก่จำเลยหรือบุคคลภายนอก

ณ ภูมิสถานแห่งสำนักทำการงานของบุคคลดังกล่าวនอกราชอาณาจักร ให้มีผลใช้ได้ ต่อเมื่อพ้นกำหนดเวลาหกสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการส่งและในกรณีส่งโดยวิธีอื่นแทน การส่งให้แก่เจ้าเลยหรือบุคคลภายนอกให้มีผลใช้ได้ต่อเมื่อพ้นกำหนดเวลาเจ็ดสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้มีการส่งโดยวิธีอื่น"

ตามบทบัญญัติตามมาตรา 83 เบญจน์ได้บัญญัติถึงการส่งหมายเรียกและคำฟ้องคดีที่จำเลยไม่มีภูมิสถานอยู่ในราชอาณาจักร ให้มีผลใช้ได้ตั้งแต่เมื่อได้ ทั้งนี้ เพื่อ ประโยชน์ในการนับกำหนดเวลาต่าง ๆ เช่น กำหนดเวลาในการยื่นคำให้การตามมาตรา 177 วรรคหนึ่งเป็นต้น

สำหรับการส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีว่าจะมีผลใช้ได้ตั้งแต่เมื่อได้ นั้น ตามมาตรา 83 เบญจ ได้บัญญัติไว้แยกออกได้ 2 กรณีคือ

(1) การส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีแก่จำเลยหรือบุคคลภายนอก ณ ภูมิสถานแห่งสำนักทำการงานของบุคคลดังกล่าวนอกราชอาณาจักร ให้มีผลใช้ได้ ต่อเมื่อพ้นกำหนดเวลาหกสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการส่งโดยชอบด้วยกฎหมาย

(2) การส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีแก่จำเลยหรือบุคคลภายนอก ณ ภูมิสถาน หรือสำนักทำการงานของบุคคลดังกล่าวนอกราชอาณาจักร โดยวิธีอื่นแทน การส่งให้แก่เจ้าเลยหรือบุคคลภายนอก ให้มีผลใช้ได้ต่อเมื่อพ้นกำหนดเวลาเจ็ดสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้มีการส่งโดยวิธีอื่น

6) ผลของการส่งคำคู่ความและเอกสารอื่นแก่จำเลย หรือตัวแทนหรือ ทนายความในราชอาณาจักร

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 83 ฉบับบัญญัติว่า "การส่ง หมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีตามมาตรา 83 ทว แก่จำเลยหรือตัวแทนในการรับคำ คู่ความและเอกสาร ให้มีผลใช้ได้ต่อเมื่อพ้นกำหนดเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการส่งโดย ชอบด้วยกฎหมาย

การส่งคำคู่ความหรือเอกสารอื่นตามมาตรา 83 ตร แก่ผู้รับหรือตัวแทน หรือทนายความ ให้มีผลใช้ได้ต่อเมื่อพ้นกำหนดเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้มีการส่งโดย ชอบด้วยกฎหมาย

การปิดประการตามมาตรา 83 ตร ให้มีผลใช้ได้ต่อเมื่อพ้นกำหนดเวลา สามสิบวันนับแต่วันปิดประการ และมิให้ฝ่ายทบัญญัติตามมาตรา 79 มาใช้บังคับ"

ตามบทบัญญัติมาตรา ๘๓ ได้บัญญัติถึงผลของการส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดี คำคู่ความและเอกสารอื่นแก่จำเลยหรือบุคคลภายนอกซึ่งไม่มีกฎหมายสำเนาอยู่ในราชอาณาจักรโดยแยกเป็น ๓ กรณีคือ

(1) กรณีส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีแก่จำเลยหรือตัวแทนซึ่งประกอบกิจการในราชอาณาจักร หรือตัวแทนในการรับคำคู่ความและเอกสารให้มีผลใช้ได้ต่อเมื่อพ้นกำหนดเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการส่งโดยชอบด้วยกฎหมายที่ต้องกำหนดเวลาถึงสามสิบวันทั้งที่เป็นการส่งในราชอาณาจักร คงเป็นเพราะว่าในขณะที่มีการส่งนั้นจำเลยอาจไม่ได้อยู่ในราชอาณาจักร ตัวแทนของจำเลยจะต้องใช้เวลาในการติดต่อกับจำเลยเพื่อจัดการและเตรียมต่อสู้คดี จึงจำเป็นต้องให้เวลาแก่จำเลย

(2) กรณีส่งคำคู่ความและเอกสารอื่น ซึ่งได้แก่ส่งคำร้องขอฟ้องคดีอย่างคนอนาคต คำคู่ความ คำร้อง คำแกล้ง หรือเอกสารอื่นใดเหล่านี้เป็นการส่งภายหลังจากที่ได้ส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีให้แก่จำเลย จำเลยจึงทราบแล้วว่าตนถูกฟ้องคดีดังนั้น การส่งคำคู่ความและเอกสารอื่นดังกล่าว ให้มีผลใช้ได้ต่อเมื่อพ้นกำหนดเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้มีการส่งโดยชอบด้วยกฎหมาย

(3) กรณีจำเลยมิได้ประกอบกิจการในราชอาณาจักรด้วยตนเองหรือไม่มีตัวแทน หรือทนายความอยู่ในราชอาณาจักร การส่งคำคู่ความ และเอกสารอื่น ให้ส่งโดยวิธีปิดประกาศไว้ที่ศาลและให้มีผลใช้ได้ต่อเมื่อพ้นกำหนดเวลาสามสิบวันนับแต่ปิดประกาศที่มาตรา ๘๓ วรรคสาม บัญญัติว่ามิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗๙ มาใช้บังคับหมายความว่า การส่งคำคู่ความและเอกสารอื่นตามมาตรา ๘๓ วรรคสาม โดยวิธีปิดประกาศไว้ที่ศาสนั้นให้มีผลเมื่อพ้นกำหนดเวลาสามสิบวันนับแต่วันปิดประกาศไว้ที่ศาลไม่ใช่ ๑๕ วัน ตามมาตรา ๑๗๙

7) วิธีการดำเนินการของศาลในการส่งหมายเรียกและคำฟ้องนอกราชอาณาจักร

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๘๓ สัดด บัญญัติว่า “เมื่อโจทก์ได้ปฏิบัติตามมาตรา ๘๓ จด瓦แล้ว ถ้าไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้ศาลดำเนินการส่งให้แก่จำเลยหรือบุคคลภายนอกโดยผ่านกระทรวงยุติธรรมและกระทรวงการต่างประเทศ”

1) มีข้อตกลงไว้ต้องปฏิบัติตามข้อตกลง

2) ถ้าไม่มีข้อตกลงต้องปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติของกระทรวง

บทบัญญัติมาตรา 83 สัตดน์ บัญญัติขึ้นมาเพื่อรับรองอำนาจและหน้าที่ของกระทรวงยุติธรรมและกระทรวงการต่างประเทศในเรื่องการส่งหมายเรียกและคำฟ้องให้แก่จำเลยซึ่งไม่มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักร ส่วนการทำหน่วยรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการจัดส่งนั้นเป็นระเบียบปฏิบัติของกระทรวงยุติธรรมและกระทรวงการต่างประเทศจะกำหนด เนื่องจากวิธีการส่งคำคู่ความและเอกสารอื่นไปยังต่างประเทศ ก្នុងหมายภายในของแต่ละประเทศบัญญัติไว้ไม่เหมือนกัน

8) กรณีส่งหมายเรียกและคำฟ้องแก่จำเลยหรือบุคคลภายนอก ราชอาณาจักรไม่ได้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 83 อัฐ บัญญัติว่า “ในกรณีที่จะต้องส่งหมายเรียกและคำฟ้องดังต้นคดีตามมาตรา 83 ทว แก่จำเลยหรือบุคคลภายนอก ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของบุคคลดังกล่าวនอกราชอาณาจักร ถ้าโจทก์ยื่นคำขอฝ่ายเดียวทำเป็นคำร้องและสามารถแสดงให้เป็นที่พอใจแก่ศาลได้ว่าการส่งตามมาตรา 83 สัตด ไม่อาจกระทำได้ เพราะเหตุที่ภูมิลำเนาและสำนักทำการงานของบุคคลดังกล่าวไม่ปรากฏหรือ เพราะเหตุอื่นใด หรือศาลมีคำตัดสินตามมาตรา 83 สัตด เป็นเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันแล้วแต่ยังมิได้รับแจ้งผลการส่ง ถ้าศาลเห็นสมควรก็ให้ศาลมอนุญาตให้ส่งโดยวิธีปิดประกาศไว้ที่ศาลแทน ในกรณีเช่นว่านี้ ศาลจะสั่งให้ส่งโดยวิธีประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือโดยวิธีอื่นใดด้วยก็ได้

การส่งโดยวิธีการตามวรรคหนึ่ง ให้มีผลใช้ได้ต่อเมื่อพ้นกำหนดเวลาหกสิบวันนับแต่วันที่ปิดประกาศไว้ที่ศาล และมิให้นำบทบัญญัติ มาตรา 79 มาใช้บังคับ

ในการส่งหมายเรียกและคำฟ้องนั้น ถ้ามีข้อตกลงระหว่างประเทศไทยที่ประเทศไทยเป็นภาคี ก็ต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งหมายเรียกและคำฟ้องตามข้อตกลงนั้น ถ้าหากไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศไทยที่ประเทศไทยเป็นภาคี การส่งหมายเรียกและคำฟ้องให้แก่จำเลย หรือบุคคลภายนอก ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของบุคคลนอกราชอาณาจักร ให้ศาลมีคำตัดสินการส่งโดยผ่านกระทรวงยุติธรรมและกระทรวงการต่างประเทศ และเมื่อศาลมีคำตัดสินการไปเป็นเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันยังไม่ได้รับแจ้งผลการส่ง เพราะเหตุที่ภูมิลำเนาและสำนักทำการงานของจำเลย หรือบุคคลภายนอก

ไม่ปรากฏหรือเพราเหตุอื่นใด ถ้าศาลเห็นสมควรจะอนุญาตให้ส่งโดยวิธีปิดประกาศ
ไว้ที่ศาลแทน นอกจากนี้ ศาลจะสั่งให้ส่งโดยวิธีประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือโดย
วิธีอื่นได้ด้วยก็ได้

ผลของการส่งโดยวิธีประกาศ หรือโดยวิธีประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์
หรือโดยวิธีอื่นนั้น ให้มีผลใช้ได้ต่อเมื่อพ้นกำหนดเวลาหกสิบวันนับแต่วันที่ปิดประกาศไว้
ที่ศาลมิใช่สิบห้าวันหรือกว่านั้นตามที่ศาลเห็นสมควรตามมาตรา 79

หมวดที่ 8

ผู้พิพากษาที่ทำการพิจารณาพิพากษาคดี

เด้าโครงเรื่อง

ผู้พิพากษาที่ทำการพิจารณาพิพากษาคดี

สาระสำคัญ

1. เหตุคดค้านผู้พิพากษาที่ทำการพิจารณาพิพากษาคดี
2. วิธีคดค้านผู้พิพากษาที่ทำการพิจารณาพิพากษาคดี
3. ผลของการคดค้านผู้พิพากษาที่ทำการพิจารณาพิพากษาคดี

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

เมื่อนักศึกษาได้ศึกษาหมวดที่ 8 นี้แล้ว ทำให้นักศึกษา

- (1) ทราบถึงเหตุคดค้านผู้พิพากษาที่ทำการพิจารณาพิพากษาคดีว่ามีอะไรบ้าง
- (2) ทราบถึงวิธีการคดค้านผู้พิพากษาที่ทำการพิจารณาพิพากษาคดีว่าจะต้องทำอย่างไร
- (3) ได้ทราบว่าเมื่อมีการคดค้านผู้พิพากษาที่ทำการพิจารณาพิพากษาคดีแล้ว ผลจะเป็นอย่างไร